

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่ง
ได้มีผู้เขียนและทำการวิจัยไว้เป็นจำนวนมากพอสมควร ผู้วิจัยจึงขอเสนอวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง
โดยแบ่งออกเป็นสองตอน ดังนี้

1. วรรณคดีที่เกี่ยวข้องจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ทั้งของไทยและของ
ต่างประเทศ
2. วรรณคดีที่เกี่ยวข้องจากผลการศึกษาวิจัยทั้งของไทยและของต่างประเทศ

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ทั้งของไทยและของต่างประเทศ

ประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ เป็นประสบการณ์ตรงที่นิสิตนักศึกษาจะได้รับจาก
การที่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับนักเรียน เยาวชน ครู และบุคคลฝ่ายต่างๆ ทั้งในระยะก่อนออก
ฝึกสอน ระยะออกฝึกสอน และระยะหลังฝึกสอน ดังนั้นประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติจึงเป็น
สิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนิสิตนักศึกษาที่จะออกไปประกอบอาชีพครูในอนาคต สถาบัน
ฝึกหัดครูทุกแห่งจะละเว้นเสียมิได้ เมื่อประสบการณ์ทางวิชาชีพเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญสำหรับ
การฝึกหัดครู ผู้วิจัยจึงขอเสนอบทความจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่กล่าวถึงประสบการณ์
วิชาชีพครูภาคปฏิบัติที่สถาบันผลิตครูควรจัดให้แก่ นิสิตนักศึกษา ทั้งระยะก่อนออกฝึกสอน ระยะ
ออกฝึกสอน และระยะหลังฝึกสอน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ทางวิชาชีพครูให้
แก่นิสิต นักศึกษาที่จะออกไปเป็นครูไว้ต่าง ๆ กัน ทั้งในระยะก่อนออกฝึกสอน ระยะฝึกสอน และ
ระยะหลังฝึกสอนแล้ว ดังต่อไปนี้

จรรยาทัศน์ พุททกะมาน ได้เสนอแนะว่า การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติให้แก่นิสิตนักศึกษาครูนั้น ควรเริ่มตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ของปีที่ 2 เรื่อยไปจนถึงปีสุดท้ายของหลักสูตร 4 ปี ระดับปริญญาตรี ซึ่งการจัดประสบการณ์นี้อาจแบ่งได้เป็นสามขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ขั้นการเตรียมนิสิตก่อนออกฝึกสอน มีสองโปรแกรม คือ โปรแกรมการสังเกตและการมีส่วนร่วมในการสอน (Observation and Participation Program) และโปรแกรมปฐมนิเทศก่อนออกฝึกสอน (Orientation Program) การสังเกตการเรียนการสอนก่อนออกฝึกสอนนั้น นิสิตควรจะได้สังเกตพฤติกรรมของเด็กเล็กและเด็กวัยรุ่น สังเกตเทคนิคการสอนและวิธีสอน เทคนิคการควบคุมชั้น ตลอดจนวิธีการในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่วนการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนควรจัดให้นิสิตมีส่วนร่วมในชั้นเรียน 12 สัปดาห์ ๆ ละหนึ่งชั่วโมง เพื่อให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเป็นผู้ช่วยครูและมีส่วนร่วมรับผิดชอบเด็ก เช่น ช่วยทำอุปกรณ์ ช่วยจัดป้ายนิเทศ ช่วยสอน ช่วยดูแลเด็กทำงาน ช่วยคุมสอบ เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียนและของโรงเรียนด้วย เช่น ช่วยเด็กเตรียมงานในวัพิเศษ ช่วยเด็กทำหนังสือพิมพ์ ช่วยดูแลเด็กเวลารับประทานอาหาร และเวลาเล่นกีฬา เป็นต้น

สำหรับการปฐมนิเทศก่อนออกฝึกสอนนั้น เป็นการแนะนำให้นิสิตได้เข้าใจถึงความสำคัญ วัตถุประสงค์ และนโยบายของการฝึกสอน ตลอดจนขอความร่วมมือในระหว่างฝึกสอน

2. ขั้นการฝึกสอน ให้นิสิตออกฝึกสอนในเทอมแรกของปีที่ 4 โดยนิสิตจะต้องทำหน้าที่สอนและรับผิดชอบเด็กในชั้นเรียนเสมือนครูประจำการคนหนึ่ง คาดว่าการฝึกสอน 12 สัปดาห์จะให้นิสิตมีประสบการณ์ รู้จักและทำหน้าที่ครูอย่างเต็มภาคภูมิ กล่าวเผชิญปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนเข้าใจระบบโรงเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี

3. ขั้นการสัมมนาฝึกสอน เมื่อการฝึกสอนสิ้นสุดลงแล้ว ควรจัดสัมมนาขึ้น 5 วัน เพื่อให้นิสิต ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ ได้อภิปรายถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ได้ประสบในระหว่าง

ฝึกสอน นอกจากนี้ยังเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และความคิดเห็นระหว่างนิสิตกับนิสิตด้วยกันเอง หรือระหว่างนิสิตกับครูพี่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศก์อีกด้วย¹

เจริญผล สุวรรณโชติและอำไพ สุจริตกุล มีความเห็นรวมกันว่า การเรียนการสอนของนักศึกษาครูจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อมีการดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพที่ดีและส่งผลให้เกิดคุณค่าต่อนักศึกษาได้อย่างแท้จริง ซึ่งมีขั้นตอนเป็นสามระยะ ดังนี้

ระยะแรก เป็นระยะเตรียมการฝึกสอน ควรเตรียมตั้งแต่เริ่มแรกที่นักศึกษาเข้าศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู ด้วยการสอดแทรกในวิชาต่าง ๆ ทุกวิชาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถาบัน และเพิ่มความเข้มข้นเป็นการเฉพาะในภาคก่อนการฝึกสอน

ระยะที่สอง เป็นระยะการจัดกิจกรรมในระหว่างปฏิบัติการฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอน โดยเริ่มให้สังเกตการสอนของครูในสัปดาห์แรก สัปดาห์ต่อมาเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการช่วยสอน ช่วยครูทำงานที่ละน้อย แล้วจึงฝึกสอนอย่างจริงจัง และทำงานเสมือนครูประจำชั้นคนหนึ่งอย่างแท้จริง

ระยะที่สาม เป็นระยะการดำเนินการในสถาบันฝึกหัดครูหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกสอนแล้ว กิจกรรมที่จัดให้ระยะนี้เป็นการประชุมสัมมนาของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมการฝึกสอนที่ผ่านมา ตั้งแต่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง ครูใหญ่ อาจารย์นิเทศก์ ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ และถ้าสถาบันฝึกหัดครูแห่งใดจะต้องจัดการฝึกสอนรุ่นต่อไป ก็อาจใช้โอกาสนี้เป็นการเตรียมนักศึกษาฝึกสอนรุ่นใหม่ใดด้วย โดยจัดให้เข้าร่วมสัมมนาเพื่อจะได้เรียนรู้สภาพการณ์และปัญหาบางอย่างล่วงหน้าด้วย²

¹Charoontasana Bukhamana, Handbook for Student Teaching... pp. 13-21.

²เจริญผล สุวรรณโชติและอำไพ สุจริตกุล, "การจัดและการดำเนินการฝึกสอน," การสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคกลาง ณ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 9-13 กุมภาพันธ์ 2519 [ม.ป.ท., ม.ป.ป.], หน้า 1-5 (อัครสำเนา).

เนื่องจากการสอนเป็นกตวิธที่ตองการการฝึกฝน นิสิตนักศึกษาคควรที่จะได้เรียนรู และกระทำอย่างมีขั้นตอน จึงจะเกิดทักษะและมีความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอน อย่างแท้จริง

พิงพิศ วีระฉายา ไคกล่าววว่า การฝึกสอนเป็นการเรียนรูจากการกระทำ ดังนั้น ควรมีขั้นตอนของการฝึกสอนตามลำดับขั้น คือ ตองมีการเตรียมนักศึกษาออกฝึกสอน มีกระบวนการของการฝึกสอน และมีการประชุมหลังฝึกสอน สำหรับขั้นกระบวนการของการ ฝึกสอน ไคเน้นให้มีการสังเกตการสอนหนึ่งสัปดาห์ และการมีส่วนร่วมในการสอนอีกหนึ่งสัปดาห์ เช่นเดียวกับเจริญผล สุวรรณโชติ และอำไพ สุจริตกุล ทั้งนี้เพื่อกให้นักศึกษาฝึกสอนไคศึกษางาน ต่าง ๆ อันเป็นหน้าที่ของครูประจำชั้นอย่างใกล้ชิด และได้ทำความคุ้นเคยกับเด็กนักเรียนอัน จะทำให้เกิดความมั่นใจในการที่จะสอน จากนั้นจึงปฏิบัติการสอนจริง ส่วนการประชุมหลัง ฝึกสอนนั้น พึงพิศ เรียกว่า "ปัจฉิมนิเทศหลังการฝึกสอน" และมีความเห็นว่าวิทยาลัยตอง เป็นผู้จัดให้นักศึกษาโดยเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ และประสบการณ์ในทางการศึกษามาให้ข้อคิด เห็นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพครู¹

ส่วนณรงค์ เชื้อมขิต ไคอธิบายถึงการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูที่วิทยาลัยครูเพชร บุรีจัดใ้แก่นักศึกษาในระหว่างฝึกสอน คือให้สังเกตการสอนประมาณหนึ่งสัปดาห์ก่อนฝึกสอน จริง และในระยะสังเกตนี้ นักศึกษาฝึกสอนควรจะได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สังเกตการพัฒนาเกี่ยวกับร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมของเด็กเป็นรายบุคคลและเป็น หมู่ เพื่อกได้เรียนรู้ความต้องการของเด็กในชั้นเรียนที่ตนจะตองสอน สังเกตและจดจำวิธีการ สอนที่ค้ของครูพี่เลี้ยง ตลอดจนช่วยครูพี่เลี้ยงทำงานประจำต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน นักศึกษาฝึกสอนจะตองเริ่มเตรียมตัวสอนในสัปดาห์ต่อไปด้วยการทำโครงการสอน แผนการ สอน และบันทึกการสอนล่วงหน้า เพื่อกให้ครูพี่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศกได้ตรวจแก้ไขก่อนสอน

¹ พึงพิศ วีระฉายา, คู่มือฝึกสอน (อุตรดิตถ์: โครงการบริหารการศึกษ วิทยาลัย ครูอุตรดิตถ์, 2520), หน้า 2-13.

หลังจากได้สังเกตการสอนล่วงหน้าและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หนึ่งสัปดาห์แล้ว จึงจะเริ่มทำการสอนอย่างจริงจัง โดยให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร¹

เจริญผล สุวรรณโชติ ใ้ข้ออธิบายถึงการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติเพื่อการเตรียมครูของวิทยาลัยครูพิบูลสงครามว่า มีสองระยะ คือ ระยะก่อนออกฝึกสอน และระยะปฏิบัติฝึกสอน ซึ่งมีแนวการจัด เหมือนกับของบุคคลอื่น ๆ ที่ได้เสนอมานี้แล้ว แต่ท่านผู้นี้ได้เน้นรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดเตรียมนักศึกษาครูก่อนออกฝึกสอนมากกว่าผู้อื่น ดังนี้

1. จัดประสบการณ์ทางด้านห้องปฏิบัติการ โดยในปีแรกศาสตราจารย์ได้มีโรงเรียนสาธิต ควรจัดให้นักศึกษาได้สังเกตการเรียนการสอนและเป็นผู้ช่วยครูในชั้นเรียนบ้าง เช่น ช่วยสอนพิเศษเด็กที่อ่านหนังสือไม่คอยออก และช่วยควบคุมเด็กเวลาทำงาน เป็นต้น
2. จัดให้เรียนวิธีสอนวิชาต่าง ๆ โดยอาจารย์ผู้สอนจะต้องสาธิตเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ของการสอน ให้นักศึกษาได้ฝึกสอนแบบอนุภาค (Mini Teaching) หรือการสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) โดยใช้เครื่องบันทึกภาพ ถือว่าการฝึกเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิธีสอน อันึ่งการสอนแบบจุลภาค ถ้าไม่มีเด็กจะให้ทดลองสอน ก็สามารถทำได้ในกลุ่มเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน
3. จัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้การเตรียมการสอนด้วยการฝึกจัดทำโครงการสอนระยะสั้น - ระยะยาว ฝึกทำบันทึกการสอน ฝึกทำอุปกรณ์การสอน ฝึกพูดหน้าชั้น ฝึกเขียนกระดานดำ และ ฯลฯ การฝึกเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีความมั่นใจในวิชาชีพของครูมากยิ่งขึ้น
4. จัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้การจัดทำและการใช้ห้องสมุด เพื่อความสะดวกในการค้นคว้าหาความรู้มาประกอบการเรียนการสอน

¹ณรงค์ เชื้อมณี, คู่มือประสบการณ์วิชาชีพครู. (เพชรบุรี: วิทยาลัยครูเพชรบุรี, [ม.ป.ป.]) , หน้า 5-6, 54 (อค์สำเนา)

5. ก่อนถึงเทอมฝึกสอน ควรจัดให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน ได้แก่ ครูใหญ่ โรงเรียนฝึกสอน ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์ได้รู้จักคุ้นเคยกันพอสมควรก่อน และนักศึกษาคูควรจะต้องมีความรู้และรู้จักชุมชนนั้นดีเท่า ๆ กับรู้จักโรงเรียนที่ตนจะออกไปฝึกสอนด้วย¹

ส่วนเชิง วิระฉายา หัวหน้าศูนย์ฝึกสอนและบริการทางการศึกษาวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ ได้กล่าวถึงการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติที่วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ ได้จัดให้แก่ศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ว่ามีอยู่สองชั้น คือชั้นการเตรียมนักศึกษาก่อนออกฝึกสอน และชั้นการฝึกสอน ซึ่งท่านผู้นี้เรียกว่า "ชั้นการฝึกปฏิบัติประสบการณ์วิชาชีพ"²

เชิง วิระฉายา มีความเห็นว่า ชั้นการเตรียมนักศึกษาก่อนออกฝึกสอนเป็นงานใหญ่ที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมอย่างเข้มข้นให้แก่ศึกษาก่อนออกฝึกสอนหนึ่งภาคเรียนโดยเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนออกฝึกสอนจะต้องเตรียมทั้งสองด้าน คือ ทางด้านวิชาการ (ซึ่งคล้ายคลึงกับที่ เจริญผล สุวรรณโชติ จัดให้กับนักศึกษาวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก) และทางด้านบุคลิกภาพ เพื่อจะช่วยให้ศึกษามีคุณสมบัติได้ตามความต้องการ วิทยาลัยครูควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ การพัฒนาท้องถิ่น การไต่ถาม การฟังปาฐกถา การฟังอภิปราย การเล่านิทาน การฝึกเขียนบัตรคำและกระดานคำ การออกหนังสือพิมพ์ การสาธิตมารยาท การจัดงานสังสรรค์ กิจกรรมจากโฮมรูม และอื่น ๆ สำหรับชั้นการฝึกปฏิบัติประสบการณ์วิชาชีพ เชิง วิระฉายาก็มีความคิดเห็นเหมือนกับคนอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว แต่ที่พิเศษออกไปคือ ใ้เน้นให้มีการจัดการสัมมนาตลอดเวลาที่ฝึกสอน เพื่อให้

¹ เจริญผล สุวรรณโชติ, คู่มือเตรียมประสบการณ์วิชาชีพครู (พิษณุโลก: วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม, 2520), หน้า 1-5.

² เชิง วิระฉายา, คู่มือประสบการณ์วิชาชีพครู (อุตรดิตถ์: ศูนย์ฝึกสอนและบริการการศึกษา วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์, 2520), หน้า 1-2.

นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น หรือเล่าประสบการณ์ที่ดีที่สุดที่ตนได้ประสบมา ตลอดจนอภิปรายถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการสอนของตนและตนได้แก้ไขอย่างไร อาจารย์และเพื่อน ๆ อาจช่วยเสนอแนะว่าควรแก้ไขข้อบกพร่องด้วยวิธีใด เพื่อครูฝึกสอนจะได้นำวิธีการนั้น ๆ กลับไปทดลองใช้ใหม่ หรือเพื่อปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นเมื่อกลับไปสอนที่ชั้นเรียนต่อไป¹

ผู้ที่มีความคิดสอดคล้องกับ เชิญ วีระฉายา มากที่สุดในด้านการเตรียมนักศึกษา ก่อนออกฝึกสอน คือ ศุภลักษณ์ วสันตวิวงศ์ ซึ่งเน้นทางด้านบุคลิภาพของนักศึกษาว่าควรฝึกเตรียมให้มากดังนี้

1. ฝึกทางด้านวาจา เพราะถือว่าสื่ออย่างเร็วที่จะนำไปถึงเด็กได้อย่างดีที่สุด ก็คือการใช้วาจา ดังนั้นนักศึกษาควรฝึกพูดอักษร ร, ล และคำควบกล้ำให้ชัดเจนถูกหลักภาษาไทย การฝึกพูดนั้น อาจฝึกโดยจัดอภิปราย โต้ว่าที่ ฝึกพูดออกวิทยุ อ่านข่าว หรือเล่าความประทับใจก็ได้

2. ฝึกทักษะทางด้านร่างกาย (Motor skill) เช่น การใช้สายตาอย่างทั่วถึง การใช้มือให้ถูกต้องขณะฝึกสอน การเขียนกระดานดำ ยึดราคา และแผนภูมิ เป็นต้น

3. สาธิตมารยาท อาจกำหนดมารยาทต่าง ๆ ให้ศึกษาวางโครงเรื่องเอง แล้วจัดเป็นการแสดงบทบาท (Role Play)²

¹ เชิญ วีระฉายา, คู่มือประสบการณ์วิชาชีพครู, หน้า 2-15.

² ศุภลักษณ์ วสันตวิวงศ์, "โปรแกรมในการเตรียมนักศึกษาฝึกสอน," ใน การเตรียมการฝึกสอน วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, ผู้รวบรวม. [ม.ป.ท., ม.ป.ป.], หน้า 4-5.

(อค์สำเนา)

การสังเกตการสอนก่อนลงมือปฏิบัติจริงเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะมีส่วนช่วยให้ผู้สังเกตได้เห็นแนวทางและขั้นตอนในการดำเนินการสอนอย่างแท้จริง ซึ่งเรื่องนี้ ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ มีความเห็นว่านักศึกษาคควร-ได้สังเกตและมีส่วนร่วมในการสอนก่อนออกฝึกสอน แล้วจึงปฏิบัติฝึกสอน ประสบการณ์ทั้งสามประการนี้เป็นสิ่งที่ขาดมิได้เลยในการฝึกหัดครู ท่านผู้นี้ได้เน้นเรื่องการสังเกตการสอนเป็นประเด็นสำคัญ และแนะนำเกี่ยวกับการสังเกตการสอนว่า อาจจัดให้ได้สอง วิธี วิธีแรกกำหนดชั่วโมงสังเกตการณ์ไว้ในตารางสอน 1 ชั่วโมงต่อวิชาต่อสัปดาห์ แต่วิธีนี้เรื่องราวไม่ติดต่อกัน ส่วนอีกวิธีหนึ่งกำหนดให้นักศึกษาหาเวลาว่างไปสังเกตเอง เพื่อศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล หรือเพื่อทำสังคมนิยมคิของนักเรียนห้องใดห้องหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งต้องใช้เวลานาน 1 - 2 เดือน แต่ก็สะดวกแก่นักศึกษาในการสังเกตพฤติกรรมของเด็กให้ติดต่อกันได้ สำหรับการมีส่วนร่วมในการสอนก็จัดได้สองวิธีเช่นกัน คือ จัดเป็นชั่วโมงสำหรับนักศึกษามีส่วนร่วมทำงานหรือร่วมสอน โดยกำหนดไว้ในตารางสอนวันละ 1-2 ชั่วโมง นับเป็นวิธีแรก ส่วนวิธีหลังจัดเป็นรายวิชา ใช้ชื่อว่า "วิธีสังเกตการณ์และการมีส่วนร่วม (Observation and Participation) โดยกำหนดให้นักศึกษาได้สังเกตและมีส่วนร่วมในการสอนเสียก่อนที่จะมาเรียนวิธีสอน (Method Course) วิธีนี้จะทำให้นักศึกษาเกิดความสนใจ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนดีขึ้น¹

สำหรับสุภาพ วาดเขียน อาจารย์ประจำแผนกวิชาวิจิตรกรรมศึกษา คณะครูศตวรรษ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เสนอว่า สิ่งที่สถาบันผลิตครูจะต้องเตรียมวางแผนให้นักศึกษาได้ปฏิบัติอย่างจริงจังก่อนออกฝึกสอนก็คือ

1. ให้นักศึกษาครมีพื้นฐานความรู้ในภาควิชากรรมมากพอสมควร
2. ให้นักศึกษาคครูได้สังเกตการสอนของผู้อื่นอย่างใกล้ชิด ได้เห็นแบบฉบับของการสอนที่ดี พอที่จะยึดถือเป็นตัวอย่างได้ และมีการพินิจพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นในขณะเดียวกันก็จับบันทึกสิ่งที่ได้สังเกตเห็นไว้ชัดเจนถูกต้องด้วย

¹ ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ "Professional Laboratory Experiences," สัมมนานิสิตฝึกสอน วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน (ชลบุรี; วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน, 2504), หน้า 14-18. (อัครสำเนา)

สิ่งที่ได้สังเกตเห็นมาแล้วนั้น จะเป็นเครื่องช่วยประกอบการตัดสินใจของนักศึกษา ครูได้ว่า เมื่อตนเองลงมือฝึกสอน ควรจะเริ่มสอนอย่างไร จะใช้วิธีสอนแบบใดจึงจะเหมาะสมและได้ผลดีในการสอนมากที่สุด

3. ให้นักศึกษาได้ทบทวนความรู้ หรือมีเวลาเตรียมค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมให้มากพอสมควรก่อนที่จะลงมือสอน¹

การฝึกปฏิบัติก่อนออกฝึกสอน หากให้นักศึกษาค้นคว้าได้สองฝึกสอนทั้งบทเรียนก็เป็น การยุ่งยากและเสียเวลามาก และอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร การใช้สถานการณ์จำลอง และการสอนแบบจุลภาคเป็นวิธีการที่ช่วยได้มาก ในเรื่องนี้ อารี สัมหลวี ใ้แนะนำว่า ก่อนออก ฝึกสอน ต้องมีการเตรียมตัวนักศึกษาก่อน โดยใช้การเตรียมในวิชาวิธีสอนทั่วไป วิธีสอนวิชา เฉพาะ ด้วยการทดลองสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง โดยให้แต่ละคนออกมาสอนอย่างน้อย สามครั้ง ๆ ละ 5, 10, 20 นาที ตามลำดับ นอกจากนี้ก็มีการจัดสอนเป็นคณะ (Team Teaching) เพื่อฝึกความรู้และทักษะเป็นพิเศษ อาจารย์และเพื่อนนักศึกษาจะเป็นผู้ วิจารณ์ให้ผู้ทดลองสอนทราบข้อดีและข้อควรแก้ไข

ก่อนออกฝึกสอน นักศึกษาจะต้องจัดทำโครงการสอน และทดลองสอนในบทเรียน สั้น ๆ โดยฝึกสอนหลาย ๆ ทักษะ ขณะที่ทดลองสอน เพื่อนคนอื่น ๆ ที่นั่งดูจะต้องเขียนวิจารณ์ และให้ผู้ฝึกสอนให้คะแนนตนเอง เพื่อเป็นการ ฝึกประเมินผลการสอนของตนเองด้วย²

¹ สุภาพ วาศเขียน, ทำอย่างไรนิสิตนักศึกษาครูจึงจะสอนได้ดี, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ มหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 6-17.

² อารี สัมหลวี, "การเตรียมนักศึกษาฝึกสอน," ใน การเตรียมการฝึกสอน, วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, ผู้รวบรวม, [ม.ป.ท., ม.ป.ป.], หน้า 11 (อัครสำเนา)

เจดีย์ว บุรีภักดี ได้สนับสนุนการสอนแบบฝึกทักษะเช่นเดียวกัน โดยกล่าวว่า
วิธีการเตรียมครูหรือการฝึกนักศึกษาครูในด้านเทคนิคการฝึกสอน ควรให้นักศึกษามีโอกาส
รู้อผลเสียของพฤติกรรมการสอนที่ตนได้กระทำไป และปรับปรุงพฤติกรรมการสอนให้ดีขึ้นในคราว
ต่อไป จะเป็นวิธีที่ดีมาก ซึ่งสถาบันฝึกหัดครูทุกแห่งสามารถทำได้ด้วยการจัดให้มีการฝึกท
ดลองสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching)* ในขณะที่นักศึกษากำลังเรียนวิชาหลักการ
สอน โดยใช้เทปบันทึกภาพและเสียง (Video Tape) ประกอบ แล้วขออนุญาตให้นักศึกษา
ดูประกอบคำอธิบายของอาจารย์ผู้สอนวิธีสอน และอาจารย์นี้เทศก

การเตรียมครูด้วยวิธีการฝึกทดลองสอนแบบจุลภาคเพื่อฝึกฝนพฤติกรรมการสอน
7 ประการตามแบบของ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา (ซึ่งเป็นผู้ริเริ่ม
การสอนแบบจุลภาค) ได้แก่

1. เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน หรือการเตรียมใจนักเรียน
2. เทคนิคการตอบสนอง เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรม
3. เทคนิคการใช้ตัวอย่างประกอบคำอธิบาย
4. เทคนิคการสรุปบทเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อให้นักเรียนจับใจได้
5. เทคนิคการเร้าความสนใจของนักเรียน โดยใช้ท่วงท่าวาจาและท่าทาง
6. เทคนิคการอธิบาย และการใช้สื่อทัศนูปกรณ์
7. เทคนิคการกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม

* การสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) ซึ่งเป็นนวัตกรรมการศึกษาอันหนึ่ง
ที่นำเอาระบบบันทึกภาพ (Videotape Recording System) อันประกอบด้วย
เครื่องบันทึกภาพพร้อมเสียง กล้องโทรทัศน์ ไมโครโฟน และเครื่องรับภาพโทรทัศน์จากเครื่อง
บันทึกภาพ ได้นำมาทดลองใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและฝึกฝนทักษะการสอนให้นักศึกษา
ครูหรือครู ุชอบกพร่องของตนที่ควรแก้ไข และปรับปรุงให้มีความสามารถในการสอนดีขึ้น

การฝึกทดลองสอนแบบจุลภาคจะทำให้ นักศึกษาคณาสามารถปรับปรุงพฤติกรรมสอนของตนให้ดีขึ้นอย่างรวดเร็วในการสอนซ้ำครั้งต่อไป แต่การฝึกทดลองสอนแบบจุลภาคจะเริ่มต้นได้ก็ต่อเมื่ออาจารย์ผู้สอนได้เตรียมเทคนิคเฉพาะอย่างของการสอนไว้พร้อมแล้ว และถ้าจะให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก็ควรเตรียมภาพยนตร์ตัวอย่างการสอนที่มีการใช้เทคนิคนั้น ๆ ไว้ให้นักศึกษาคณาได้ดูพฤติกรรมสอนด้วย ¹

การที่นิสิตนักศึกษาจะฝึกสอนให้ได้ผลดีนั้น ความเข้าใจนักเรียนที่จะสอนเป็นรายบุคคลและการขอความร่วมมือกับโรงเรียนฝึกสอนก็เป็นสิ่งสำคัญ

สองศรี ชุตินวงศ์ และสวัสดิ์ สุคนธรังษี มีความเห็นว่าโครงการฝึกสอนที่ดี จะต้องมีการเตรียมนักศึกษาให้พร้อมก่อนออกไปฝึกสอน ควรฝึกนักศึกษาคณาให้รู้จักวิธีศึกษาเด็กนักเรียนเป็นรายบุคคล (Case Study) ควรร่วมมือกับสถานศึกษาในการวางแผนจัดกิจกรรมนักเรียน เตรียมการสอน มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู และมีความพร้อมที่จะออกไปปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ²

นอกจากนี้นิสิตนักศึกษายังควรเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารงาน และระบบงานของโรงเรียน กิจกรรมของโรงเรียนอีกด้วย ดังที่ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ได้เสนอแนวทางการเตรียมการสอน ไว้ดังนี้

1. ศึกษาแนวทางในการเพิ่มพูนประสบการณ์ เช่น เข้าใจถึงการศึกษาของนักเรียนและลักษณะนักเรียน ศึกษาชุมชน และการประสานงานกัน

¹ เฉลียว บุรีภักดิ์, "แนวความคิดใหม่คานการฝึกสอน และการช่วยเหลือนักเรียนฝึกสอน," ในคู่มือการฝึกสอน (เอกสารทางวิชาการ, ฉบับที่ 12), วิทยาลัยครูนครสวรรค์, ผู้รวบรวม, พิมพ์ครั้งที่ 2. (นครสวรรค์: ฝ่ายการฝึกหัดครูและบริการการศึกษา วิทยาลัยครูนครสวรรค์, 2516), หน้า 342-358.

สองศรี ชุตินวงศ์ และสวัสดิ์ สุคนธรังษี, "การนิเทศการฝึกสอน," วิทยจารย์ 61 (กันยายน 2505) : 50-52.

2. ศึกษาประสบการณ์ทางโรงเรียน เช่น สังเกตการบริหารและการจัดระบบโรงเรียน รวมทั้งการดำเนินงานของโรงเรียน
3. ศึกษากิจกรรมของครู เช่น การจัดกิจกรรมในห้องเรียน การจัดระบบงานในโรงเรียน และบทบาทของครูในชุมชน
4. จัดทดลองประสบการณ์การสอน เพื่อเข้าใจถึงระบบการสังเกตการสอนแบบต่าง ๆ เช่นการสอนเพื่อนด้วยตนเอง (Peer Teaching) การสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) และการสอนเป็นคณะ (Team Teaching) และ ฯลฯ
5. จัดประชุมพิเศษการฝึกสอน¹

โรเบิร์ต กูเรวิทซ์ (Robert Gurevitch) ได้ศึกษาเรื่องการเตรียมครูที่จะออกไปฝึกสอนโรงเรียนในชนบทของไทย จากการศึกษาพบว่าโครงการฝึกหัดครูชนบทของไทยมีความสำเร็จมากพอสมควร แต่ก็มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขบางประการ คือ

1. การดำเนินงานตามโครงการฝึกหัดครูชนบท มีปัญหาหลายประการ อันเนื่องมาจากองค์ประกอบบางประการ เช่น นักศึกษาฝึกสอน ขาดอาจารย์นิเทศก์ เพราะการคมนาคมไม่สะดวก ยานพาหนะมีน้อย ทำให้อาจารย์นิเทศก์ไปนิเทศได้บ่อยครั้ง จำนวนอาจารย์นิเทศก์มีน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่มามาก และอาจารย์บางท่านก็ไม่อยากไปนิเทศในชนบท เป็นต้น
2. หลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ยังต้องอิงกับส่วนกลาง ทำให้นำมาปรับใช้ให้เข้ากับท้องถิ่นไม่ได้ดีเท่าที่ควร²

¹ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, คู่มือฝึกสอน (ปทุมธานี: แผนกบริการการศึกษาวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, 2520), หน้า 4.

² โรเบิร์ต กูเรวิทซ์, "การเตรียมครูในชนบทของไทย," รายงานการสัมมนาเรื่อง การฝึกหัดครูในประเทศไทย (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี้, 2520), หน้า 21-28.

สำหรับการจัดหลักสูตรการฝึกหัดครูเพื่อเตรียมครูในระดับต่าง ๆ ของไทยนั้น จากรายงานของ UNESCO เมื่อปี พ.ศ. 2513 ปรากฏว่าหลักสูตรการฝึกหัดครูของไทย มีข้อบกพร่อง ดังนี้

1. เนื้อหาไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายที่ตั้งไว้
2. บรรจุเนื้อหาวิชาในหลักสูตรมากเกินไป
3. เนื้อหาวิชาซ้ำซ้อนกันในหลาย ๆ วิชา
4. ไม่ค่อยมีเนื้อหาสาระในหลายวิชา และวิชาเหล่านั้นไม่ค่อยสัมพันธ์กัน
5. นักศึกษาไม่ได้เรียนวิชาเอกลึกซึ้งมากนัก
6. เนื้อหาวิชาการศึกษาไม่เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงของประเทศไทย
7. วิชาระเบียบวิธีสอน มักเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป และเป็นนามธรรมมาก
8. ผลผลิตไม่สอดคล้องกับวิชาชีพหรือมาตรฐานที่ตั้งไว้¹

ด้วยเหตุนี้ นักการศึกษาไทยหลายท่านจึงสนใจว่า หลักสูตรการฝึกหัดครูของไทย ควรจะมีการปรับปรุงเสียใหม่เพื่อจะได้เตรียมครูได้ถูกต้องเหมาะสม หรือผลิตครูระดับต่าง ๆ ได้ตรงเป้าหมาย เช่น บุญถิ่น อัตถากร และรัตนากันตัญญ์ ก็กล่าวว่า หลักสูตรการฝึกหัดครู ควรจะกำหนดให้นักศึกษาศรเรียนวิชาสำคัญ ๆ ดังนี้

1. วิชาสามัญและวิชาเฉพาะสาขา มุ่งให้ครูเรียนมีความรู้และรอบรู้ เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการสาขาต่าง ๆ เข้าใจความสัมพันธ์ของชีวิตกับสิ่งรอบตัว สามารถอธิบายและศึกษาค้นคว้าต่อไปได้ สามารถคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และใช้ความรู้ ที่ศึกษาเล่าเรียนมาให้เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตในสังคมได้ด้วยดี
2. วิชาครู มุ่งให้ครูเรียนออกไปเป็นครูที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับ เด็กวัยต่าง ๆ เรื่องโรงเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดผลตรงตามจุด

¹ Gordon J. Guiton and A. Tantawi, Thailand: Teacher Education

(Paris: UNESCO Head Quarters, 1970), p. 80-81.

มุ่งหมาย ตลอดจนให้มีโอกาสนำความรู้ที่เล่าเรียนมา ไปทดลองปฏิบัติในหน้าที่ "ครู" ถานต่าง ๆ ในโรงเรียนให้เกิดความชำนาญ เข้าใจอาชีพครู จะได้มีอุปนิสัยจิตใจรักเด็ก และรักความเป็นครู ดังนั้นผู้ที่จะเป็นครูจึงต้องศึกษาทั้งวิชาจิตวิทยาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เกี่ยวกับโรงเรียน และแนวทางการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนศึกษากลวิธีสอนแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งสังเกตการสอนและฝึกสอนด้วย โดยมีครูอาจารย์ คอยดูแลแนะนำอย่างใกล้ชิด

พร้อมกันนั้นท่านทั้งสองยังให้ความเห็นอีกว่า ระยะเวลาในการให้ความรู้แต่ละประเภทเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง แต่ที่ยากที่จะชี้ให้เห็นชัดลงไปว่าควรจะเรียนอะไร เมื่อใด และอย่างไร ทั้งนี้เพราะจะต้องคำนึงถึงแนวทางและจุดมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนความต้องการและความจำเป็นของสังคมพร้อมกับพิจารณาถึงพื้นฐานและวุฒิภาวะของผู้เรียนด้วย¹

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาบางท่านได้เสนอแนะให้มีการจัดหลักสูตรฝึกหัดครู โดยเน้นภาคปฏิบัติให้มากขึ้น และให้สัมพันธ์กับภาคทฤษฎีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ทางวิชาชีพครู เป็นต้นว่า ชงค์ วงษ์ชั้น เสนอแนะว่า สถาบันผลิตครู ควรจัดหลักสูตรฝึกหัดครูเป็น 2 ภาค คือ

1. ภาคทฤษฎี ประกอบด้วยความรู้พื้นฐานทางวิชาการทั่วไป ความรู้วิชาชีพ หรือวิชาการศึกษาต่าง ๆ
2. ภาคปฏิบัติหรือประสบการณ์วิชาชีพ (บางสถาบัน ยังเรียกว่า การฝึกสอน) ซึ่งสถาบันผลิตครูทุกแห่งจะขาดเสียมิได้ เพราะมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนิสิตนักศึกษา ผู้ที่จะประกอบอาชีพครูจะได้มีโอกาสมีประสบการณ์ตรงในด้านการสอน รวมทั้งรับผิดชอบหน้าที่การงานและพัฒนาคุณลักษณะส่วนตัว นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้นักศึกษาได้นำความรู้

¹ บุญถิ่น อัครถาวร และรัตนา ตันมุนต์เกิด, การเตรียมครู (กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2513), หน้า 30-33.

ด้านทฤษฎีไปฝึกทดลองใช้ เพื่อให้เกิดทักษะและเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่จะปรับปรุงแก้ไข
ได้ถูกต้อง ก่อนที่ตนจะออกไปเป็นครู¹

ในการสัมมนาอาจารย์ในเขตวิทยาลัยครูภาคเหนือ ในเดือน มกราคม 2519
คณาจารย์ในที่ประชุมก็ได้ลงความเห็น ว่า ขอบเขตกว้าง ๆ ของหลักสูตรฝึกหัดครูทั่วไป
ควรประกอบด้วย (1) ความรู้ทางทฤษฎี และ (2) ความสามารถทางปฏิบัติ หลักการ
สองประการนี้มีความสำคัญและความจำเป็นต่อสถาบันฝึกหัดครู ในการเตรียมครูของประเทศ
ไทยนั้นโดยทั่วไปนิยมจัดการเรียนรู้ทางทฤษฎีไว้ในตอนต้นของหลักสูตร ส่วนการฝึกความ
สามารถทางปฏิบัตินั้น มักจะกำหนดไว้ในตอนหลังหลังจากที่นักศึกษาได้เรียนรู้และมีประสบ
การณ์เกี่ยวกับทฤษฎีมาแล้ว ทั้งนี้เพราะความสามารถทางปฏิบัติ นั้น ต้องอาศัยกิจกรรมซึ่ง
เสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ในวิชาชีพ กิจกรรมที่แพร่หลายได้แก่ การสังเกตการสอน
การทดลองสอน การฝึกสอน และการสัมมนาเกี่ยวกับการฝึกสอน²

วิชัย วงศ์ใหญ่ กล่าวว่า การจัดหลักสูตรควรเน้นมิให้การเรียนการสอนจำกัด
อยู่เพียงภายในห้องเรียน นักศึกษาคูครูควรมีโอกาสไปสู่สังคมแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน
และให้ประสบการณ์กว้างขวางด้วย ฉะนั้นการจัดหลักสูตรฝึกหัดครูควรมีทั้งภาคทฤษฎีและ
ภาคปฏิบัติให้สัมพันธ์กัน เช่น เมื่อเรียนภาคทฤษฎีแล้ว ควรมีภาคปฏิบัติให้นักศึกษาได้ทดลอง
จริง ๆ (Try Out) ซึ่งการจัดภาคปฏิบัติ นั้น อาจแบ่งทำได้เป็น 4 ระยะด้วยกัน

ระยะที่ 1 นักศึกษาอาจเรียนภาคทฤษฎีก่อนเข้า และเรียนภาคปฏิบัติก่อนย้าย
หรือภายในหนึ่งสัปดาห์ นักศึกษาอาจเรียนภาคทฤษฎี 2 วัน เรียนภาคปฏิบัติ 3 วัน ระยะนี้

¹ ชงค์ วงษ์ชั้น, "ความสูญเปล่าทางการศึกษา," ศูนย์ศึกษา ๗ (กรกฎาคม 2508):

48-56.

² วิทยาลัยครูลำปาง, เอกสารประกอบการสัมมนาอาจารย์ในเขตวิทยาลัยครูภาค
เหนือ ณ วิทยาลัยครูลำปาง, ระหว่างวันที่ 18 - 23 มกราคม 2519, หน้า 1 - 4.
(อัครสำเนา)

นักศึกษาจะทำหน้าที่คล้ายครูผู้ช่วย (Teacher Aids) นอกจากนั้นนักศึกษาจะได้สังเกตและศึกษาถึงสภาพและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ช่างชุมชน เมื่อนักศึกษากลับมาเรียนภาคทฤษฎี ก็ได้นำสิ่งที่ตนได้พบประสบการณ์หรือปัญหาที่อภิปรายกับเพื่อนและอาจารย์ในชั้นเรียน

ระยะที่ 2 ระยะนี้ต้องการให้นักศึกษาเริ่มมีบทบาทในหน้าที่ครูมากขึ้น นักศึกษาจะช่วยครูประจำการตรวจงาน เตรียมการสอนร่วมกับครูประจำชั้น ช่วยสอนนักเรียนเป็นกลุ่มตามความถนัดและวิชาที่ตนสนใจ ตลอดจนศึกษาพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก

ระยะที่ 3 ระยะนี้ต้องการให้นักศึกษามีบทบาทหน้าที่ครูเพิ่มมากขึ้นอีก โดยให้ทดลองสอนวิชาที่ตนถนัด ประมาณ 1-3 ครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองเกี่ยวกับการสอนมากขึ้น และจะได้ตัดสินใจเลือกโรงเรียนฝึกสอนและระดับชั้นที่จะสอนได้ถูกต้อง

ระยะที่ 4 การฝึกสอน (Student Teaching) ระยะนี้เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการฝึกหัดครู นักศึกษาจะได้ทราบว่าทฤษฎีต่าง ๆ ที่เรียนมา วิชาใดที่นำมาใช้ได้มาก และวิชาใดที่ไม่ได้นำมาใช้เลย ภายหลังการฝึกสอนแล้วควรมีการสัมมนา เพื่อนักศึกษาจะได้เสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะวิชาอันอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและตรงจุดมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การฝึกหัดครูมีคุณภาพดียิ่งขึ้น¹

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรฝึกหัดครูของ วิชัย วงศ์ใหญ่ มีบางส่วนคล้ายคลึงกับการจัดหลักสูตรฝึกหัดครูและวิธีเรียนของนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยประจำมลรัฐอริโซนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่ง ทิศนา เทียนเสน ได้อธิบายว่า หลักสูตรของเขามี

¹วิชัย วงศ์ใหญ่, "การฝึกหัดครู," ใน อุดมศึกษาและการฝึกหัดครู (อนุชยา: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา, 2518), หน้า 72-73.

5 ปี ในปี 1-2 เป็นการเรียนรวมกันยังไม่แยกสาขาวิชา แต่จะเริ่มแยกเมื่อขึ้นปีที่ 3 โดยจะให้ นักศึกษาเลือกวิชาเอก - วิชาโท และในปีนี้เองทางมหาวิทยาลัยจะจัดวิชา (Course) ทดลองให้นักศึกษาทุกคน เพื่อให้ได้รับประสบการณ์และสำรวจตนเองว่าจะทำงานด้านครูได้หรือไม่ การเรียนวิชาทดลองนี้มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคปฏิบัติ ได้แก่ การส่งไปดูการสอน ช่วยงานครู และสังเกตนักเรียน เมื่อจบวิชานี้แล้ว นักศึกษา จะได้พิจารณาว่าตนสมควรจะเลือกเรียนต่อสาขาใดดี สำหรับปีที่ 4 นักศึกษาที่เลือก เรียนสาขาวิชาครูแน่นอน จะมีวิชาการสอนแบบจุลภาค (Course Micro Teaching) ซึ่งนักศึกษาจะต้องทดลองฝึกสอนโดยใช้โทรทัศน์ เพื่อจะได้เห็นข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่อง ในการสอนของตนเอง และจะได้หาทางแก้ไขให้ถูกต้อง หรือปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ส่วน ปีที่ 5 ทางมหาวิทยาลัยก็จะจัดให้นักศึกษาคูได้มีการเรียนวิชาการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติควบคู่กันไป แล้วจึงส่งออกฝึกสอน เมื่อจบปีที่ 5 ก็จะได้รับปริญญา¹

เจริญผล สุวรรณโชติ ได้เสนอการจัดหลักสูตรการฝึกหัดครูเพื่อผลิตครูชั้นอาชีว ว่าจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. วิชาสามัญ (General Education) เป็นวิชาความรู้พื้นฐานทั่วไปที่ครูจะ ต้องทราบโดยเน้นในเรื่องมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม เช่นมนุษยวิทยา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา เป็นต้น

2. วิชาการศึกษา (Professional Education) เป็นวิชาสำคัญของ การฝึกหัดครู กำหนดให้เป็นวิชาที่ผู้เป็นครูทุกคนจะต้องทราบ วิชาการศึกษานี้ได้กำหนดไว้ เป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) พัฒนาการของวิชาการศึกษา หลักการศึกษา ปรัชญาการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานทางวิชาชีพครู

¹ ทิศนา เทียนเสน, "แนวความคิดใหม่และประสบการณ์จากการสอนและการ นิเทศการสอน," สัมมนาการฝึกสอน ปีการศึกษา 2515 คณะครุศาสตร์ (จุฬาลงกรณ มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2515), หน้า 3 (อค์สำเนา).

(2) วิชาที่ผู้ใช้ในการสอน ในรายวิชาการศึกษาคงจะเรียนเกี่ยวกับผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนในลักษณะของสถาบันแห่งสังคม และบทบาทการสอน หรือวิชาเฉพาะทางด้านวิชาชีพครู

3. วิชาที่มีความสัมพันธ์กับการสอนในโรงเรียน (The Teaching Field)
เนื้อหาวิชานี้จะเน้นหนักในเรื่องความสำคัญของการเตรียมตัวบุคคลที่จะออกไปเป็นครู ซึ่งจะเน้นในรายวิชาวิธีสอน หรือรายวิชาคุณลักษณะของเด็กในแต่ละระดับอายุ

นอกจากนี้แล้ว วิชาที่สำคัญที่สุดที่นักศึกษาจะต้องศึกษาเอาเรียนและฝึกฝน คือวิชาการฝึกสอน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญสุดท้ายที่จะต้องกำหนดให้นักศึกษาคูครูต้องได้รับการฝึกฝน

ดังนั้นหลักสูตรการฝึกหัดครูจึงควรมีลักษณะดังกล่าว เพื่อผลิตผลที่ได้จากสถาบันฝึกหัดครู คือ ตัวผู้เรียนที่แสดงออกมาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะต้องเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความรู้ (Scholar) และจะต้องเป็นบุคคลชั้นอาชีพครู (Teaching-Profession)¹ ด้วยเหตุนี้สภาการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงเสียใหม่ เพื่อมุ่งผลิตครู ให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติในอันที่จะเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน เข้าใจสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคม และสามารถนำความรู้ความสามารถและความเข้าใจ มาพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมได้เป็นอย่างดี²

อนึ่ง การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงขึ้นใหม่นี้ สภาการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู ได้ปรับปรุงหลักสูตรโดยมุ่งคำนึงถึงความสอดคล้อง

¹ เจริญผล สุวรรณโชติ, "การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม," เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องแนวโน้มของการฝึกหัดครู ณ โรงแรมพญา, 8 - 10 ตุลาคม 2519, (ฉบับที่ 9),

หน้า 19 (อค์สำเนา)

² กรมการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครู สภาการฝึกหัดครูฉบับพุทธศักราช 2519,
หน้า 1.

คล้องกันระหว่างการพัฒนาการฝึกหัดครูซึ่งมุ่งให้นักศึกษาคูได้รู้จักวิธีเรียน วิธีสอน และวิธีการที่จะนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริง, การพัฒนาการศึกษาโดยทั่วไป และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้วย ฉะนั้นหลักสูตรการฝึกหัดครู สภาการฝึกหัดครู ฉบับพุทธศักราช 2519 จึงได้กำหนดแบ่งกลุ่มวิชาออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. กลุ่มวิชาพื้นฐาน เป็นวิชาสามัญทั่วไป
2. กลุ่มวิชาเฉพาะ เป็นวิชาเอกโท ที่นักศึกษาเลือกเรียนตามความถนัด
3. กลุ่มวิชาชีพ เป็นวิชาการศึกษา ซึ่งรวมทั้งหลักการ เทคนิค และวิธีการที่จะสร้างเสริมความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติงานทางการศึกษา และส่งเสริมวิชาชีพครูให้เป็นอาชีพขั้นสูง

เนื่องจากกลุ่มวิชาชีพ เป็นวิชาที่ล้วนแต่ส่งเสริมประสบการณ์อย่างแท้จริงให้แก่ นักศึกษาคู ดังนั้นจึงเน้นให้มีการปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎีมากกว่าหลักสูตรเก่า กล่าวคือเน้นให้นักศึกษาเรียนรู้ภาคปฏิบัติ โดยการฝึกหัดทดลองปฏิบัติบ่อยครั้งจนเกิดทักษะ และสามารถนำความรู้และทักษะต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ได้ทั้งในการฝึกสอนและการประกอบอาชีพครูในอนาคต ส่วนการทดลองปฏิบัติที่เน้นว่าควรใช้ให้มากเพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะในการสอน ได้แก่ การทดลองสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) การทดลองสอนเพื่อน (Peer Teaching) การจัดสถานการณ์จำลอง (Simulation Teaching) และการแสดงบทบาท (Role play) เป็นต้น

วิชาในกลุ่มวิชาชีพมี 9 วิชา แต่ละวิชา มีลักษณะรายวิชาพอสรุปได้ดังนี้

1. วิชาพื้นฐานการศึกษา เพื่อให้ศึกษามีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาของไทยและของต่างประเทศ แนวโน้มและนโยบายการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. วิชาจิตวิทยาพัฒนาการ เพื่อให้ศึกษารู้เรื่องพัฒนาการวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิในครรภ์ จนถึงวัยชราทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และสังคม ตลอดจนเรียนรู้บทบาทของครูและผู้บริหารในการส่งเสริมวิธีการอบรมเลี้ยงดูและฝึกฝนเด็กเพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน

3. วิชาจิตวิทยาการศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงความหมาย ขอบข่าย และประโยชน์ของจิตวิทยา ระบบอวัยวะต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการรับรู้ การจูงใจและการเรียนรู้ ภูมิปัญญา อารมณ์ การปรับตัว สุขภาพจิต และการแนะแนวโดยสังเขป

4. วิชาโครงการสุขภาพในโรงเรียน ให้นักศึกษาได้เรียนแนวความคิดเกี่ยวกับสุขภาพและการศึกษาปัญหาสุขภาพในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาสุขภาพ

5. วิชาหลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงปรัชญาการศึกษา หลักสูตร โครงการสอน ประมวลการสอน วิธีสอนแบบต่าง ๆ การทำบันทึกการสอน การฝึกทักษะต่าง ๆ ในการสอน การเลือกใช้อุปกรณ์ วิธีใช้วิทยุ โรงเรียน และอุปกรณ์อื่น ๆ

6. วิชาวิธีสอนกลุ่มทักษะ ได้แก่ วิธีสอนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

7. วิชาวิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้แก่ วิธีสอนสังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์

จุดมุ่งหมายของวิธีสอนกลุ่มทักษะและวิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ก็เพื่อให้ศึกษามีเทคนิคในการสอน การจัดกิจกรรม การสร้างและการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนมีเทคนิคการสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ

8. วิชาการประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาการวัดผลและการประเมินผลการศึกษา การออกข้อสอบชนิดต่าง ๆ การสร้างธนาคารข้อสอบ ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา และปรับปรุงการทดสอบให้มีประสิทธิภาพ

9. วิชาประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษาได้สังเกตการสอนของครูประจำการ ฝึกสอนโดยนำทฤษฎี แนวคิด เทคนิค และวิธีสอนต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาไปทดลองใช้ และทำหน้าที่รับผิดชอบในฐานะครูประจำชั้นอย่างเต็มภาคภูมิ ทั้งนี้เพื่อให้ครูฝึกสอนได้รับประสบการณ์ตรง นอกจากนั้นมีการจัดสัมมนาในโรงเรียนฝึกสอนประจำสัปดาห์ การสัมมนา การฝึกสอนที่วิทยาลัยครู และการสัมมนาภายหลังการฝึกสอน รวมทั้งการประเมินผลการฝึกสอน โดยวิธีการอภิปรายหรือการตอบแบบสอบถาม

ในกลุ่มวิชาชีพดังกล่าวนี้ 4 วิชาแรกเป็นวิชาที่เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาและจิตวิทยา ซึ่งเน้นทางภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ อีก 4 วิชาต่อมาเป็นวิชาที่เน้นทั้งทฤษฎี และการทดลองปฏิบัติก่อนออกฝึกสอน ส่วนวิชาประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ¹ วิชาสุดท้ายนั้น เน้นภาคปฏิบัติโดยตรง กล่าวคือ ให้ออกฝึกสอน ทั้งนี้เพื่อหาประสบการณ์ตรงตามสภาพที่เป็นจริง ก่อนที่จะออกไปประกอบอาชีพครูอย่างแท้จริงในอนาคต แต่นักศึกษาจะออกฝึกสอนได้ก็ต่อเมื่อ ได้ศึกษาวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มวิชาชีพมาแล้ว¹

ออตโต เจ. ชิปลลา (Otto J. Shipla) ผู้เชี่ยวชาญของ UNESCO และเคยเป็นที่ปรึกษาทางการฝึกสอนประจำกรมการฝึกหัดครูของไทย ได้กล่าวถึงการเตรียมตัวเป็นครูว่า นอกจากการจัดให้เรียนรู้วิชาการสามัญให้เป็นพื้นฐานความรู้ และวิชาจิตวิทยา การศึกษา เพื่อเรียนรู้เรื่องการพัฒนาทางสังคม อารมณ์ และจิตใจของทั้งเด็กเล็กและเด็กโต แล้ว วิทยาลัยจะต้องจัดประสบการณ์ทางวิชาชีพให้นักศึกษาครูได้ทดลองปฏิบัติ เพื่อหาประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งอาจแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

1. ขั้นก่อนออกฝึกสอน นอกเหนือจากการให้นักศึกษาสังเกตการเรียนการสอน ด้วยการสาธิตวิธีสอนแบบต่าง ๆ การให้โอกาสฝึกหัดสอนบ่อย ๆ เพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ การให้เรียนรู้วิธีสะสม วิธีผลิต และวิธีเก็บรวบรวมวัสดุอุปกรณ์การสอนชนิดต่าง ๆ ตลอดจนการจัดปฐมนิเทศการฝึกสอนแล้ว เรื่องที่ ออตโต เจ. ชิปลลา เน้นว่าวิทยาลัยครูควรจัดให้แก่ นักศึกษา เป็นอย่างยิ่งก่อนออกฝึกสอน ได้แก่

1.1 การให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้ถึงการพูด การเขียน หรือทักษะทางการติดต่อกับผู้อื่น มีศิลป์ในการตั้งคำถาม การโต้แย้งอย่างสุภาพ ทักษะของการใช้พลวัตร (Group Dynamic) ทักษะในการตั้งสมมุติฐาน วิธีการวิเคราะห์และประเมินผล การฝึกทดลองสอนของตน ตลอดจนวิธีการจัดชั้นเรียนโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งของ เวลาและเนื้อหาคด้วย

¹ กรมการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครู สภาการฝึกหัดครู ฉบับพุทธศักราช

1.2 วิทยาลัยควรแจกจ่ายหนังสือคู่มือ ผูกสอนล่วงหน้าก่อนออกฝึกสอนหนึ่งภาคเรียน เพื่ออาจารย์ผู้สอนจะได้ใช้เวลาช่วงหนึ่งให้นักศึกษานำเอาบางส่วนของหนังสือคู่มือฝึกสอนมาอภิปรายเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจถึงงานในหน้าที่ "ครู" ล่วงหน้า

1.3 การจัดวันไปเยี่ยมโรงเรียนที่นักศึกษาได้เลือกแล้วว่าตนจะออกไปฝึกสอนในเทศมณฑลต่อไป เพื่อให้โอกาสนักศึกษาได้พบปะกับครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง เพื่อไปสังเกตการเรียนการสอน การบริหารงานของโรงเรียน ตลอดจนมีส่วนร่วมช่วยสอนหรือปฏิบัติงานในโรงเรียน วันเหล่านั้นจะช่วยให้นักศึกษาได้เตรียมตัวมากขึ้นก่อนจะออกฝึกสอนในภาคเรียนต่อไป

2. ชั้นฝึกสอน นอกจากให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้งานทั่วไปของโรงเรียน การสังเกตการเรียนการสอน การเตรียมการสอนกับครูพี่เลี้ยง การมีส่วนร่วมช่วยสอนเด็กที่เรียนอ่อนวันละ 1 - 2 ชั่วโมงขณะสังเกตการสอน แล้วจึงเริ่มสอนวิชาใดวิชาหนึ่งที่ตนถนัดก่อน จากนั้นจึงค่อย ๆ เพิ่มวิชาอื่น ๆ ในการสอนต่อไป แต่สิ่งที่ท่านผู้นั้นเน้นมากที่สุดคือในชั้นการฝึกสอนที่วิทยาลัยครูและโรงเรียนฝึกสอนควรร่วมมือกันจัดทำให้แก่นักศึกษาครู ได้แก่

2.1 จัดให้นักศึกษาได้หมั่นวิเคราะห์การสอนของตนว่า เหตุใดสิ่งที่คุณทำไปจึงไม่ดี หรือไม่ประสบผลสำเร็จ ควรจะแก้ไขอย่างไร และให้รู้จักประเมินผลถึงส่วนดีและส่วนบกพร่องของตนในฐานะที่เป็น "ครู" คนหนึ่ง

2.2 จัดให้นักศึกษาได้พบปะกับครูพี่เลี้ยงหรืออาจารย์ในเทศมณฑลเป็นรายบุคคล เพื่อปรึกษาหารือกันเป็นส่วนบุคคล เพราะผู้พบปะกันสามารถตั้งคำถามและโต้ตอบกันได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจกันอย่างแท้จริง

2.3 จัดสัมมนาบ่อยครั้งในระหว่างฝึกสอน เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ได้ประเมินผลความก้าวหน้าของตน ได้ช่วยกันคิดแก้ปัญหาของเพื่อน ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกสอน และใคร่รู้จักวิธีสอนเพิ่มขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นวิธีการก้าวหน้าของการที่จะเป็นครูที่ดี

3. ชั้นหลังฝึกสอน วิทยาลัยครูควรจัดสัมมนาครั้งใหญ่เพื่ออภิปรายถึงเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสอน และควรเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพครูแก่นักศึกษาคด้วย สิ่งที่สำคัญที่วิทยาลัยครูจัดระหว่างการศึกษาคือ

3.1 ให้อาจารย์ผู้สอนวิธีสอน อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาที่ออกฝึกสอน แล้วร่วมมือกันจัดนิทรรศการฝึกสอนและอุปกรณ์การสอน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อนักศึกษาที่กำลังจะออกฝึกสอน และนักศึกษาที่จะออกไปประกอบอาชีพครู

3.2 ให้นักศึกษาที่กำลังจะออกไปฝึกสอน ใฝ่ปะกับนักศึกษาที่ออกฝึกสอน แล้ว เพื่อซักถามหรืออภิปรายถึงปัญหาการฝึกสอน จะทำให้นักศึกษาที่จะออกฝึกสอนเกิดความมั่นใจในการฝึกสอนเพิ่มขึ้น เนื่องจากได้รับความรู้หรือรับทราบเรื่องราวต่าง ๆ จากเพื่อน ผู้ที่เคยฝึกสอนมาแล้ว¹

เคอร์มิต เอ.คูก, เอ็ม.แอล วิลท์ และ วาย. มิลเดรด วูฟเตอร์ (Kermit A. Cook, M.L. Wilt and Y. Mildred Woofter) ได้กล่าวว่า เป็นที่ยอมรับกันแล้ว ในระดับหัวหน้าของวงการอาชีพครูว่า การฝึกสอนเป็นประสบการณ์ทางวิชาชีพที่สำคัญที่สุดในชีวิตของการเป็นครู และการฝึกสอนของนักศึกษาจะดำเนินไปด้วยดี มิใช่ขึ้นอยู่กับการที่นักศึกษาฝึกสอนเป็นคนฉลาดเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติก่อนออกฝึกสอนที่วิทยาลัยหรือคณาจารย์จัดให้กับนักศึกษาควย สิ่งเหล่านั้นได้แก่

1. ให้ศึกษาคำรา หลักสูตร ประมวลการสอน และคู่มือครูโดยละเอียด จนเข้าใจอย่างถ่องแท้
2. ให้ได้ดูการสาธิตการสอนที่ถูกต้องวิธีหลาย ๆ วิธี
3. ให้ทดลองฝึกสอนโดยเป็นครูฝึกสอนเพื่อน (Peer Teaching) และให้ฝึกทักษะการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบจุดภาคและวิธีอื่น ๆ
4. จัดประชุมอภิปรายทั้งก่อนและหลังการฝึกสอนเพื่อน

ไฮออตโต เจ. ซิปพสา "บทบาทของนักเรียนฝึกสอน," แพลและเรียบเรียงโดย
ชูศรี สุวรรณโชติ เอกสารประกอบกระบวนสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ วิทยาลัยครูส่วนกลาง (นอก
กรุงเทพฯ) ครั้งที่ 2 วันที่ 31 มกราคม - 4 กุมภาพันธ์ 2520 ณ วิทยาลัยครูจันทบุรี, หน้า
1-16 (อค์สำเนา)

5. ให้นักทำอุปกรณ์การสอนและฝึกวิธีใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ
6. ให้ไปสังเกตการสอนของครู และศึกษาสังเกตพฤติกรรมของเด็ก
7. ให้นักมีส่วนร่วม (Participation) ในการสอน และช่วยครูทำงานขณะที่ไปสังเกตการสอน
8. ให้นักวิเคราะห์ถึงเหตุผล และการสอนที่ดีและไม่ดี¹

อเลย์ เคลซัน เฮนส์ (Aleye Clation Haines) ให้ความเห็นว่าลักษณะที่นักศึกษาฝึกสอนควรได้รับก่อนฝึกสอนนั้นมี 4 ประการ คือ

1. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอน
2. มีทักษะในการเตรียมการสอน และการวัดผล
3. มีความสามารถในการใช้วัสดุต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับเรื่องที่จะสอน
4. มีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเป็นผู้นำที่ดี²

สำหรับเพอร์รี่ เอ็ม. คาลิก (Perry M. Kalick) ได้เน้นถึงแนวทางในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูที่คิดว่า จะต้องมุ่งผลสำเร็จในท้องที่ฝึกสอนมากกว่าเน้นในหลักการศึกษารหัสวิชาหรือจิตวิทยา และเนื้อหาที่จะให้นักศึกษาฝึกหัดก่อนออกฝึกสอน ควรกรองแต่สิ่งที่จะต้องประสบในท้องเรียนเมื่อออกไปฝึกสอนให้มากที่สุด ทางที่ดีควรให้นักศึกษาครูชั้นปีที่ 3 (ระดับปริญญาตรี) ได้ออกไปสังเกตการสอน ฝึกทดลองสอน และฝึกทำงานร่วมกับครูในโรงเรียนชุมชนใกล้เคียงทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาคุ่นเคยกับเด็ก และเรียนรู้สภาพการณ์ที่แท้จริงของท้องเรียน และผลจะทำให้ได้สังเกตพฤติกรรมของเด็กได้อย่างดีที่สุดด้วย

¹Kermit A. Cook, M.L. Wilt and Y. Mildred Woofter, Student Teaching in the Secondary School (Iowa: WM.C. Brown Co., 1970), pp.1-5.

²Aleye Clation Haines, Guiding the Student Teaching Process in Elementary Education (Chicago:Renal McNally, 1960), pp. 1-2.

และเมื่อออกฝึกสอนจริงในปีที่ 4 ก็จะได้ความชำนาญจากการฝึกในปีที่ 3 ไปช่วย ซึ่งเป็นผลดีต่อการฝึกสอน ดังนั้นแนวทางในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูควรจะได้ปรับปรุง และ เน้นภาคปฏิบัติให้มากขึ้นทั้งนี้ เพื่อจะได้ผลผลิตครูที่มีคุณภาพตามที่ต้องการ¹

ส่วนเอ็ดการ์ เอ็ม. แทนรูเธอร์ (Edgar M. Tanruther) ได้กล่าวถึง การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติก่อนออกฝึกสอนคล้ายกับที่ผู้อื่นได้กล่าวมาแล้ว แต่ เน้นการจัดประสบการณ์ในระหว่างฝึกสอนว่าควรจัดขึ้นตอนให้นักศึกษาได้ปฏิบัติ เป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะสังเกต เป็นระยะที่จะช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนมองเห็นแนวทางอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับโรงเรียน นักเรียน การเรียนการสอน บุคคล และชุมชนรอบโรงเรียน ตลอดจนแนวการบริหารของโรงเรียน ทั้งนี้ควรให้ระยะเวลาในการสังเกตประมาณ 1 สัปดาห์
2. ระยะเข้ามามีส่วนร่วม เป็นระยะที่นักศึกษาฝึกสอนเข้าไปเป็นผู้ช่วยเหลือครูที่เลี้ยง เป็นโอกาสที่จะได้คุ้นเคยกับนักเรียน คุ้นเคยกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในบทบาทหน้าที่ของครู เวลาสำหรับระยะนี้ควรประมาณ 1 สัปดาห์ต่อจากระยะสังเกต
3. ระยะฝึกสอน เป็นระยะที่นักศึกษาพร้อมจะปฏิบัติการสอนด้วยตนเอง หลังจากผ่านสองระยะแรกมาแล้ว ระยะนี้อาจารย์ก็จะเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการให้คำปรึกษาหารือแก่นักศึกษาฝึกสอน²

¹Perry M. Kalick, "New Direction in Teacher Training and Placement," The Journal of Teacher Education No. 3, (1971) pp. 261-264.

²Edgar M. Tanruther, Student Teaching Guide for Elementary Student Teachers and Supervising Teachers (Terre Haute, Indiana: Indiana State University, 1970), p.2.

เอ็ดเวิร์ด เอ. เปียร์ส (Edward A. Pires) ได้เสนอหลักการจัดการฝึกสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางพิจารณาปรับปรุงโครงการฝึกสอน วิธีการที่ใช้ได้ผลดีกว่าวิธีอื่น มีดังนี้

1. กำหนดให้นักศึกษาฝึกสอน เตรียมการสอน ก่อนที่จะออกไปสอนจริง
2. ให้นักศึกษาฝึกสอนมีเสรีภาพพอสมควรในการเตรียมการสอนทั้งในด้านเนื้อหา และรูปแบบ เพื่อเป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ของนักศึกษาฝึกสอน
3. ช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนนำตัวเองได้ ด้วยการส่งเสริมให้วิเคราะห์ตนเอง ทั้งในด้านเด่นและด้อย โดยมุ่งใช้ความสามารถของนักศึกษาให้เป็นประโยชน์ และให้เขาเผชิญ กับความเป็นจริงเกี่ยวกับความด้อยของตนเอง และหาทางแก้ไขเอง
4. ใช้อาจารย์นิเทศก์เป็นคณะ ทำการอภิปรายเกี่ยวกับการสังเกต หรือวิจารณ์ การสอนและการสอบสอนครั้งหลัง ๆ (ถ้าการสอบนั้นเป็นวิธีวัดความสามารถในการฝึกสอน ของนักศึกษาฝึกสอน)
5. ส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกสอน ให้คะแนนตนเองเกี่ยวกับความสามารถและความ สำเร็จในการสอน และส่งเสริมให้กำหนดระยะเวลาที่จะให้คะแนนตนเองเพื่อประเมินผลการ สอนของตน
6. ให้นักศึกษาฝึกสอนทำรายงานเกี่ยวกับประสบการณ์และปัญหาในระหว่างฝึกสอน แล้วนำรายงานนั้นมาอ่านด้วยกันกับนักศึกษาอื่น ๆ
7. ทำแบบฟอร์มที่เหมาะสมไว้ใช้รายงานความก้าวหน้าของนักศึกษาฝึกสอน
8. ควรจะมีการอบรมอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับวิชาการ เทคนิคในการนิเทศการฝึกสอน และการประเมินผลการสอนของนักศึกษาฝึกสอน ทั้งนี้เพื่อการ วัดผลการฝึกสอนจะได้อยู่ในระดับเดียวกันหรือมาตรฐานเดียวกัน

¹Edward A. Pires, "Basic Principles of Organization of Student Teaching," Newsletter 2(July - September 1967): 17-19.

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องที่มาจากผลการวิจัยทั้งของไทยและของต่างประเทศ

ต่อไปนี้เป็นวรรณคดีที่เกี่ยวข้องที่มาจากผลการศึกษาวิจัยทั้งหลายทั้งของคนไทยและของชาวต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการเตรียมครู โดยจะอ้างถึงการวิจัยของกลุ่มคนไทยก่อนแล้วตามด้วยการวิจัยของกลุ่มชาวต่างประเทศ ซึ่งการวิจัยของทั้งสองกลุ่มจะเรียงตามลำดับปีและตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การจัดประสบการณ์วิชาชีพก่อนฝึกสอน
2. ปัญหาการฝึกสอนและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
3. โครงการการฝึกสอน

ผลการวิจัยในประเทศไทย

1. การจัดประสบการณ์วิชาชีพก่อนฝึกสอน

การวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผู้วิจัยเห็นสมควรนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ มีดังต่อไปนี้คือ

พ.ศ. 2513 ปราณี ภาสกรณี ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเตรียมครูสังคัมศึกษาของคณะครุศาสตร์" ผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตคณะครุศาสตร์และนิสิตฝึกสอนมีความเห็นเกี่ยวกับ โปรแกรมการเตรียมครูสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษาของคณะครุศาสตร์สอดคล้องคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉลี่ยแล้วพบว่าวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป หมวดวิชาครู หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรีมีคุณค่าและประโยชน์ต่อการสอนสังคัมศึกษา อีกทั้งยังจัดหาความรู้ได้เหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานความรู้ของครูสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษา แต่มีข้อบกพร่องบางประการ เป็นต้นว่า การจัดเนื้อหาวิชาในบางวิชายังไม่ละเอียดเท่าที่ควร ในด้านการเรียนการสอนบางวิชามีภาคปฏิบัติน้อยเกินไป จึงควรเพิ่มให้มากขึ้น และอาจารย์ผู้สอน เนื้อหาความรู้ในหมวดวิชาต่าง ๆ ควรสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน

มัธยมศึกษาด้วย ¹

ในปีเดียวกันนั้น สุขุมาลัย ชูวิวัฒนาวานิชย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาเกี่ยวกับกรณีพิเศษนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา.1" ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเตรียมนักศึกษาครูก่อนออกฝึกสอนนั้น ปรากฏผลดังนี้

1. นักศึกษาฝึกสอนควรฝึกการพูดในชุมนุมชนก่อนออกฝึกสอน
2. สถาบันฝึกหัดครูควรจัดอบรมให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทราบถึงการปกครองชั้นและการวางตัวให้เหมาะสม

3. ควรมีการสาธิตวิธีสอนแบบต่างๆ ให้นักศึกษาก่อนออกฝึกสอน ส่วนข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้เสนอให้สถาบันฝึกหัดครูจัดเพื่อประโยชน์ของนักศึกษาฝึกสอน คือ

1. ให้นักศึกษาได้เรียนวิชาที่จำเป็นแก่การฝึกสอนให้ครบตามหลักสูตรก่อนออกฝึกสอน
2. จัดเพิ่มวิชาที่จะช่วยให้นักศึกษามีความรู้ลึกซึ้งในเนื้อหาที่จะสอน
3. ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาควรจัดบริการสำหรับนักศึกษาฝึกสอนเป็นพิเศษ จัดหาหนังสือที่นักศึกษาต้องการจะใช้ค้นคว้าเพื่อเตรียมการสอนและมีอุปกรณ์การสอนให้เพียงพอแก่จำนวนนักศึกษาฝึกสอน
4. ควรจัดอาจารย์นิเทศก์ไปนิเทศตามสายวิชา ²

¹ ปรานี ภาสกรณ, "การเตรียมครูสังคมศึกษาของคณะครุศาสตร์," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

² สุขุมาลัย ชูวิวัฒนาวานิชย์, "ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน วิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา.1," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

ต่อมาปี พ.ศ. 2518 รุจี เกิดแก้ว ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเตรียมครูสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์และนักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกสังคมศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ทหคววิชาเอกมีประโยชน์มากในการเตรียมครูสังคมศึกษา เนื้อหาเหมาะสมมากพอที่จะเป็นพื้นฐานต่อการศึกษาวิชาสังคมศึกษาในชั้นสูงต่อไป แต่ควรที่จะเพิ่มเนื้อหาบางเรื่องของวิชาในหมวดนี้ให้ละเอียด ส่วนกิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งนักศึกษามีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากนั้น อาจารย์สังคมศึกษาจัดให้น้อย จึงทำให้ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมที่มีคุณค่าอันมีผลต่อการนำเทคนิคการสอนแบบใหม่มาใช้ และทำให้ขาดความมั่นใจในการนำเทคนิคการสอนแบบใหม่มาใช้สอน ดังนั้นจึงมีผู้เสนอแนะให้อาจารย์ผู้สอนจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนให้มากขึ้น และควรเน้นในด้านการศึกษาทักษะการสอน รวมทั้งเพิ่มเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหาด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. หลักสูตรของทหคววิชาเอกสังคมศึกษา ควรเป็นแบบที่เน้นความสามารถในเชิงปฏิบัติกร (Competency Based Curriculum)
2. การจัดวิชาบังคับและวิชาเลือก ควรคำนึงถึงประโยชน์ของนักศึกษาที่จะนำไปใช้ในอาชีพครูได้
3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมของชุมนุมสังคมศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา และควรเสริมประสบการณ์การเรียนการสอน รวมทั้งความรู้ทางด้านวิชาการด้วย
4. อาจารย์สังคมศึกษาควรนำเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ เพราะนอกจากจะมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาแล้ว ยังเท่ากับเป็นการสาธิตวิธีสอนแบบต่างๆ อีกด้วย เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Independent Study) เป็นต้น การสอนแบบใหม่นั้น จะต้องใช้ทักษะในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเร่งให้คิด และเลือกตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีหลักเกณฑ์¹

สำหรับการวิจัยการสอนแบบจุดภาคก่อนออกฝึกสอนนั้น ปรากฏว่ามีนักวิจัยไทย บางท่านได้ทำไว้ เช่น ปราสาท กระตุกษ² ได้ทำการวิจัยสร้าง "แบบจำลองการสอน จุดภาค เรื่องการใช้กระดานดำ" ในรูปของเทปบันทึกภาพ และ สมหญิง กลั่นศิริ³ ได้ทำการวิจัยสร้าง "แบบจำลองการสอนจุดภาคเรื่อง การใช้สื่อการสอน" ในรูปของเทปบันทึกภาพเช่นกัน ผลการวิจัยของทั้งสองท่านพบว่า แบบจำลองที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบฝึกทักษะการสอนแบบจุดภาค ทักษะการใช้กระดานดำหรือกระดานขอล็ค และทักษะการใช้สื่อการสอนได้ นอกจากนี้ยังพบว่า การสอนแบบจุดภาคสามารถใช้สอนแทน การสอนแบบธรรมดา หรือแบบดั้งเดิม ได้ และยังพบอีกว่า สามารถนำมาพัฒนาและฝึกฝนทักษะ การสอนของครูให้ดีขึ้นซึ่งอาจจะนำมาใช้ในการฝึกทักษะ กลวิธีในการสอนก่อนออกฝึกสอนได้

ส่วนวิทยา อ่อนช้อย ได้ทำการศึกษา "เปรียบเทียบความสามารถในการสอนของ นักศึกษา ป.กศ. ที่เรียนวิธีสอนแบบจุดภาคกับวิธีสอนแบบธรรมดา" เมื่อ พ.ศ. 2519 ผล การวิจัยพบว่า นักศึกษา ป.กศ. ที่ฝึกทักษะการสอนก่อนออกฝึกสอนด้วยวิธีสอนแบบจุดภาค มีความสามารถในการสอน ในการใช้สื่อการสอน และในการใช้กระดานขอล็ค ดีกว่านักศึกษา ที่ฝึกทักษะการสอนก่อนออกฝึกสอนด้วยวิธีสอนแบบธรรมดา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับ การใช้การสอนแบบจุดภาคในขบวนการเรียนการสอนดังนี้

¹ รุจี เกิดแก้ว, "การเตรียมครูสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

² ปราสาท กระตุกษ, "แบบจำลองการสอนจุดภาค เรื่อง การใช้กระดานดำ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

³ สมหญิง กลั่นศิริ, "แบบจำลองการสอนจุดภาค เรื่อง การใช้สื่อการสอน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

1. ในการสอนแบบจุดภาค ควรมีแบบจำลองทักษะที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นแบบในการฝึกทักษะต่าง ๆ เพราะทำให้นักศึกษาเข้าใจวิธีการสอนแบบต่างๆ และรู้จักใช้เทคนิค ตลอดจนกลวิธีในการสอนต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในเวลาไม่นานนัก
2. เครื่องมือที่จะใช้ในกระบวนการเรียนการสอนแบบจุดภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบบันทึกภาพต้องเตรียมให้พร้อมก่อนเวลาเรียนเสมอ เพื่อแก้ปัญหาอันเกิดจากการขัดข้องทางเทคนิค
3. เมื่อผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ฝึกทักษะการสอนก่อนออกฝึกสอนด้วยวิธีสอนแบบจุดภาค มีความสามารถในการสอนดีกว่านักศึกษาที่ฝึกทักษะการสอนด้วยวิธีสอนแบบธรรมดา ดังนั้นการสอนวิธีสอนต่าง ๆ ในภาคปฏิบัติอาจารย์ผู้สอนควรใช้วิธีสอนแบบจุดภาคด้วย
4. ในการจัดวิชาเรียนให้กับนักศึกษาเพื่อเรียนแทนการออกฝึกสอน ควรมีวิชาวิธีสอนจุดภาคเพิ่มอีก 1 วิชา เพื่อจะได้เป็นวิชาเพิ่มพูนทักษะและกลวิธีในการสอนให้กับนักศึกษาเหล่านั้นยิ่งขึ้น
5. เพื่อแก้ปัญหานักศึกษาฝึกสอนขาดทักษะกลวิธีในการสอน ควรให้นักศึกษาได้รับการฝึกทักษะการสอนด้วยวิธีสอนแบบจุดภาคก่อนจะออกฝึกสอน¹

ในไปการศึกษาเดียวกันนี้ สุจริต เพียรชอบ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการเสนอโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติก่อนออกฝึกสอนสำหรับนิสิตสาขามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ผลการวิจัยพบว่า

1. ทั้งอาจารย์ และนิสิตยอมรับว่า ประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติก่อนออกฝึกสอนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อการเป็นครูระดับมัธยมศึกษาในอนาคต
2. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเตรียมประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนออกฝึกสอนไว้แค่มาก คือ เพียงกำหนด โปรแกรมให้นิสิตไปสังเกตการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมในการสอนที่โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ เท่านั้น

¹ วิทยา อ่อนช้อย, "การเปรียบเทียบความสามารถในการสอนของนักศึกษา ป.กศ. ที่เรียนวิธีสอนแบบจุดภาคกับวิธีสอนแบบธรรมดา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา มัธยมศึกษาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

3. อาจารย์และนิสิตส่วนใหญ่เห็นความสำคัญและต้องการมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพ
4. การจัดประสบการณ์วิชาชีพก่อนออกฝึกสอน ส่วนใหญ่มักจัดให้นิสิตปีที่ 3 และปีที่ 4 แทนที่จะแบ่งจัดตลอดทั้ง 4 ปี
5. อาจารย์เป็นผู้วางแผนและประเมินผลประสบการณ์วิชาชีพ นิสิตมีส่วนร่วม
น้อยมาก
6. การใช้โสตทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อการเตรียมครูมีใช้น้อยที่สุด
7. อาจารย์และนิสิตเห็นสมควรว่า นิสิตควรออกไปฝึกปฏิบัติประสบการณ์วิชาชีพ
ก่อนออกฝึกสอนตามโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนอื่น ๆ ในชุมชน
8. อาจารย์และนิสิตเห็นว่า วิชาวิชาชีพสอน หลักสูตรมัธยมศึกษา และจิตวิทยา
การศึกษา ให้ประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนออกฝึกสอนที่มีคุณภาพมากที่สุดแต่ประสบการณ์ที่
ได้รับยังน้อยมาก

จากการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูก่อน
ออกฝึกสอนซึ่งประกอบด้วยปรัชญา วัตถุประสงค์ ขอบเขต การวางแผน และการจัดประส
บการวิชาชีพครูภาคปฏิบัติ การดำเนินงานและการบริหารงาน ตลอดจนโปรแกรมการประเมิน
ผลไว้ด้วย¹

2. ปัญหาการฝึกสอนและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

ใน พ.ศ. 2507 มานีนวล จันสัญญา ได้ทำการศึกษา "ปัญหาและข้อเสนอ
แนะเกี่ยวกับการฝึกสอนจากการสัมมนานิสิตฝึกสอน คณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2505-2507"

¹ Sucharit Pienchob, "A Proposed Program of Pre-student Teaching Professional Laboratory Experiences for Secondary Education Students in the Faculty of Education Chulalongkorn University," Dissertation Abstracts International, Vol. 37(February 1977), p.5055-5056 A.

พบว่า ในสามปีการศึกษา มี 126 ปัญหา นำมาจัดเป็นหมวดตามลักษณะที่เกิดของปัญหาได้ 3 หมวด คือ หมวดปัญหาเกี่ยวกับคณะ หมวดปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียน และหมวดปัญหาเกี่ยวกับนิสิต

เฉพาะปัญหาการฝึกสอนที่เกี่ยวกับคณะ ซึ่งอยู่ในหมวดปัญหาเกี่ยวกับคณะ ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ว่า มีปัญหาบางประการที่เกิดขึ้นในปีเดียว ปีเว้นปี และสามปีติดต่อกัน เฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งสามปี ได้แก่

1. ปัญหาวิธีสอนของคณะขัดแย้งกับของบางโรงเรียน
 2. ปัญหาที่คณะไม่สามารถแข่งขันเรียนนิเทศได้ทราบแน่นอนล่วงหน้า
 3. ปัญหาห้องสมุดและห้องโสตทัศนศึกษาให้บริการด้านหนังสือแบบเรียน หนังสือคนควา และอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ
 4. ปัญหาที่คณะไม่ได้จัดให้มีการสาธิตวิธีสอนที่ถูกต้องก่อนออกฝึกสอน
 5. ปัญหานิสิตไม่ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาอย่างเพียงพอจากอาจารย์นิเทศก์ เพราะอาจารย์นิเทศก์ภาระสอนน้อยเกินไป และไม่ได้สาธิตการสอนเป็นตัวอย่าง
 6. ปัญหาอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ผู้สอนวิธีสอนมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน
 7. ปัญหาการวัดผลแบบใหม่มีการสอบสอน ทำให้นิสิตมีความกังวลมาก
- มานีนวน จันสัญญาชัย ได้เสนอแนะสิ่งที่คณะครุศาสตร์ควรทำ มีดังนี้

1. คณะควรศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับโรงเรียนฝึกสอน เพื่อความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา หลักสูตร ความสำคัญของการฝึกสอน ตลอดจนวิธีการบริหารการดำเนินงานการฝึกสอนของคณะ
2. คณะควรเพิ่มจำนวนอาจารย์นิเทศก์ในทุกสาขาวิชา และควรจัดให้อาจารย์นิเทศก์มีเวลาว่างติดต่อกัน เพื่อไปนิเทศนิสิตได้อย่างเพียงพอ
3. คณะควรใช้โรงเรียนสาธิตให้เป็นประโยชน์ในด้านการสาธิตการสอน และระเบียบวิธีสอนต่าง ๆ
4. คณะควรวิจัยผลงานการฝึกสอนของคณะเป็นครั้งคราว เพื่อได้ทราบปัญหาและปรับปรุงแก้ไข

5. คณะกรรมาธิการเทคนิคปรึกษาร่วมกับโรงเรียนฝึกสอน เพื่อชี้แจงปรัชญาและแนวทางการปฏิบัติของ โรงเรียนฝึกสอน

6. คณะกรรมาธิการทำคู่มือเกี่ยวกับการฝึกสอน เพื่อให้บัณฑิต อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนได้ทราบเป็นไปในแนวเดียวกัน

7. คณะกรรมาธิการขอรองโรงเรียนฝึกสอนใหม่การศึกษาพัฒนาการของนักเรียน เพื่อวัดและประเมินผลการสอน ตลอดจนทฤษฎีการสอนของนิสิต และให้ข้อเสนอแนะต่อคณะ¹

ในปีการศึกษา 2508 พุจิตต์ สัตย์สงวน ได้ "สำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับการฝึกสอน 2508" ผลการสำรวจเกี่ยวกับตัวนิสิตพบว่า ข้อที่นิสิตฝึกสอนเห็นด้วยสูงสุด ได้แก่ นิสิตรู้สึกว่าคุณทำการสอนได้ไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนผลการสำรวจที่เกี่ยวกับโครงการฝึกสอน ข้อที่นิสิตส่วนใหญ่เห็นด้วยสูงสุด ได้แก่ ความเห็นที่ว่า คณะครุศาสตร์และโรงเรียนฝึกสอนควรมีการประชุมวางแผนงานร่วมกันก่อนส่งนิสิตไปฝึกสอน²

เฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับตัวนิสิตฝึกสอนซึ่งรู้สึกว่าคุณทำการสอนได้ไม่ดีเท่าที่ควรนั้น ตรงกับการวิจัยเรื่อง "ปัญหาและความยุ่งยากที่นิสิตฝึกสอนประสบในการฝึกสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2506" ของ จิตสมร ชุ่มอินทรจักร ซึ่งพบว่านิสิตฝึกสอนประสบปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมการสอน วิธีสอน การเลือกและการใช้อุปกรณ์การสอน การปกครอง

¹มานันต์ จันสัจฉิย์, "การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกสอนจากการสัมมนานิสิตฝึกสอน คณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2505 - 2507" (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2507).

²พุจิตต์ สัตย์สงวน, "สำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับการฝึกสอน 2508" (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508).

ชั้นเรียน ตัวนักเรียน ตัวนิสิตฝึกสอนเอง ครูพี่เลี้ยง และบุคลากรในโรงเรียน¹

ต่อมาใน พ.ศ. 2512 ละออ การุณยวนิช ใ้ศึกษา "สภาพการฝึกสอนของ นิสิตสาขาประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร" ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นิสิตเตรียมตัวไปทำการสอนน้อยเกินไป ทำหน้าที่การสอนยังไม่ถูกต้อง ความรู้ไม่แน่นพอ และวิธีสอนไม่เหมาะสมกับเนื้อหาที่เตรียมมา ประกอบกับไม่มีการจัดสัมมนา นิสิตก่อนทำการฝึกสอน จะมีก็ระหว่างการฝึกสอนเท่านั้นซึ่งจัดน้อยครั้งมาก จึงทำให้ นิสิตทำการสอนไม่เต็มตามที่ควร²

ผลการศึกษาของ ละออ การุณยวนิช สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนั่น เมืองวงษ์ ซึ่งได้ทำ "การศึกษาปัญหาและทัศนคติของครูพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงานร่วมกับนิสิตฝึกสอน จาก วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513 " พบว่า ปัญหาสำคัญที่ครูพี่เลี้ยงประสบในการปฏิบัติงานร่วมกับนิสิตฝึกสอนได้แก่

1. นิสิตฝึกสอนเตรียมตัวน้อยไป จึงมักสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ทั้งไม่พยายามใช้อุปกรณ์การสอนด้วย
2. นิสิตฝึกสอนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จึงทำให้ขาดลักษณะผู้นำ ตลอดจนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่และขาดมนุษยสัมพันธ์
3. นิสิตฝึกสอนกับครูพี่เลี้ยงมีความคิดเห็นแตกต่างกันในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน

¹ จิตสมร ชุมอินทรจักร, "ปัญหาและความยุ่งยากที่นิสิตฝึกสอนประสบในการฝึกสอน ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2506 " (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506).

² ละออ การุณยวนิช, "สภาพการฝึกสอนของนิสิตสาขาประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2512).

4. นิสิตฝึกสอนไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ และขาดความตั้งใจในการปฏิบัติ
งาน¹

ผลการวิจัยของทั้งสองคนนี้ยังไปตรงกับผลการวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาและ
ความคิดเห็นของครูใหญ่ โรงเรียนฝึกสอนในการปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียนฝึกสอนของโครง
การฝึกหัดครูชนบท" ซึ่งนิตินันท์ พักเจริญผล ได้วิจัยไว้เมื่อปีการศึกษา 2517 กล่าวคือ ปัญหา
ที่เกิดขึ้นกับครูใหญ่ ได้แก่ปัญหานักศึกษาฝึกสอนขาดความแม่นยำในวิชาที่สอน ขาดกลวิธีการ
สอนที่ดี ขาดความสามารถในการสร้างข้อทดสอบและการประเมินผล นอกจากนี้ยังพบว่า
นักศึกษาฝึกสอนมีความเจริญงอกงามน้อยในด้านการช่วยให้โรงเรียนเป็นแหล่งบริการชุมชน
การฝึกงานร่วมกับคนอื่น และการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำของชุมชน แต่มีความเจริญ
งอกงามมากในด้านทัศนคติที่ดีต่อการออกไปเป็นครูชนบท และกระตือรือร้นในการทำงาน²

ต่อมาพิศวง ชรรวมพันทา ได้ศึกษา "ปัญหาการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา" ปรากฏว่า นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงต่างก็ประสบ
ปัญหาหลายประการ เกี่ยวกับการฝึกสอนของนักศึกษา เฉพาะปัญหาที่นักศึกษาฝึกสอนประสบ
นั้น ก็ได้แก่ ปัญหาด้านขาดความสามารถในการจัดและการปกครองชั้น ปัญหาส่วนตัวเกี่ยว
กับบุคลิกภาพ และขาดทักษะในการใช้ภาษา ส่วนปัญหาในภทรสอนนั้น เป็นปัญหาด้านการ
ขาดทักษะที่สำคัญในการเตรียมการสอน การวางแผนการสอน การเขียนวัตถุประสงค์เชิง
พฤติกรรม ตลอดจนการเลือกใช้วิธีสอน กิจกรรม และอุปกรณ์การสอน สำหรับปัญหาด้าน

¹ สนั่น เมืองวงษ์, "การศึกษาปัญหาและทัศนคติของครูพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงาน
ร่วมกับนิสิตฝึกสอนจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513,"
(วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514).

² นิตินันท์ พักเจริญผล, "การศึกษาปัญหาและความคิดเห็นของครูใหญ่ โรงเรียน
ฝึกสอนในการปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียนฝึกสอนของโครงการฝึกหัดครูในชนบท," (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2517).

มนุษยสัมพันธ์พบว่า อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ไม่ใกล้ชิดกับนักศึกษาเท่าที่ควร นอกจากนี้ นักศึกษาฝึกสอนเองยังไม่สามารถประสานงาน หรือร่วมมือกับกลุ่มเพื่อนนักศึกษาคู่ด้วยกันได้ คือ ส่วนปัญหาด้านการประเมินผล นักศึกษาเห็นว่า วิธีการประเมินผลการฝึกสอนของ อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงยังไม่ถูกต้องและยุติธรรมพอ

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มวิชามนุษยสัมพันธ์-ไว้ในหลักสูตรฝึกหัดครู ควบ และวิชาการศึกษาคควรเน้นภาคทักษะให้มากขึ้น¹

ในไม่ถนัดด้านทฤษฎี ภัทรแสงไทย ได้วิจัย "ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร" ซึ่งสรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. อาจารย์นิเทศก์มีประสบการณ์ทางการนิเทศการฝึกสอนน้อยมากเพียง 1-5 ปี ในขณะที่เดียวกันครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ก็มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยมากเช่นกัน และเคยเป็นครูพี่เลี้ยงมาแล้วเพียง 1 - 3 ปี เท่านั้น
2. ทั้งอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง ต่างก็มีงานรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะให้คำแนะนำแก่นักศึกษาฝึกสอน
3. อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน มีความคิดเห็นตรงกันวม ปัญหาการฝึกสอนที่มีระดับสูง คือ การขาดความสามารถในการสร้างข้อทดสอบ และการมีจำนวน ชั่วโมงสอนวิชาเอก-โท ไม่ครบตามที่กำหนดไว้
4. โรงเรียนฝึกสอนขาดแคลนอุปกรณ์การสอนมาก

นาคยา ภัทรแสงไทย ยังได้เสนอแนะว่า การสอนวิธีสอนต่าง ๆ นั้น ควรเพิ่มทางด้านทฤษฎีให้มากยิ่งขึ้น และควรมีการตกลงร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ด้วยกัน เกี่ยวกับการนิเทศการฝึกสอน ทั้งด้านวิธีสอนทั่วไป วิธีสอนวิชาเฉพาะ ตลอดจนงานวัดและ

¹พิศวง ธรรมพันทา, "ปัญหาการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

และการประเมินผล นอกจากนี้ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนานักศึกษาระหว่างนิเทศการฝึกสอน เพื่อจะได้ให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือให้นักศึกษาฝึกสอนที่มีปัญหา อนึ่ง เมื่อการฝึกสอนสิ้นสุดลงแล้ว ควรจัดสัมมนานักศึกษาฝึกสอนทันที และข้อมูลที่ได้จากการสัมมนา ทางคณะควรจะได้นำมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขโครงการฝึกสอนในปีต่อไปด้วย¹

3. โครงการฝึกสอน

ในปี พ.ศ. 2503 จรูญทัศน์ พุกกะมาน ได้ทำการวิจัย "ปัญหาต่าง ๆ ของนิสิตฝึกสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการฝึกหัดครูในระดับปริญญาตรีในประเทศไทย" ผลของการวิจัยครั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่ของอาจารย์และนิสิตมีความเห็นตรงกันในข้อปัญหาและความยุ่งยากที่นิสิตฝึกสอนประสบมากที่สุด ก็คือ ความยุ่งยากที่เกี่ยวกับเทคนิคการสอน ส่วนปัญหาความยุ่งยากเกี่ยวกับการจัดชั้นเรียน การปกครองชั้นเรียน และการวัดผลนั้น อาจารย์และนิสิตมีความเห็นไม่สอดคล้องกันในเรื่องของความหนักเบาของปัญหาความยุ่งยากเหล่านั้น

เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยวิชาการศึกษา และของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิตฝึกสอน อาจารย์ช่วยฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก็มีความเห็นพ้องต้องกันโดยทั่ว ๆ ไปว่า โครงการฝึกสอนจะดีขึ้น ต้องทำดังนี้

1. จัดประสบการณ์สังเกตการสอน และให้นิสิตมีส่วนร่วมในการสอนให้มากขึ้นในขณะที่ไปสังเกตการสอน
2. อาจารย์นิเทศก็ไปเยี่ยมนิสิตฝึกสอนให้บ่อยครั้งขึ้น และมีการประชุมปรึกษาหารือมากขึ้น
3. จัดให้มีการปฏิบัติตามทฤษฎีและระเบียบวิธีให้มากขึ้น

¹ นาคยา ภักธแสงไทย, "ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร." (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

4. จักรการติดตามผลนิสิตที่ฝึกสอนเสร็จแล้ว

ต่อมา โปษุภย์ วงษ์ประพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาโครงการฝึกสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2507" ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอน นิสิตส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ทุกข้อ โดยเฉพาะในข้อที่กล่าวถึงการให้นิสิตได้มีโอกาสวางแผนหน่วยงานและทำแผนการสอนประจำวัน และในข้อที่กล่าวว่าการวางโครงการฝึกสอนก็เพื่อเป็นแนวทางให้นิสิตมองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลและได้ปรับปรุงการสอนให้เหมาะสม

2. ด้านคุณค่าและประโยชน์ของกิจกรรมการฝึกสอน นิสิตเห็นว่ากิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการสอนและตรวจกระดาษสอบ ส่วนอาจารย์นิเทศก์ เห็นว่ากิจกรรมที่มีคุณค่าคือการทำแผนที่นั่งและการรวมในการประชุมของโรงเรียน

3. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกสอน นิสิตมีความเห็นว่าตนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการฝึกสอน โดยเฉพาะในด้าน การวางแผนหน่วยงาน หรือทำบันทึกการสอนประจำวัน และความปรารถนาที่จะงอกงามทางวิชาการและทางอาชีพ สำหรับอาจารย์นิเทศก์มีความเห็นว่า นิสิตได้รู้ถึงความรับผิดชอบในอันที่ดำเนินนโยบายของฝ่ายบริหาร สามารถวางแผนหน่วยงานและทำบันทึกการสอนได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า

1. คณะหรือสถาบันการฝึกหัดครู ควรชี้แจงให้ทางโรงเรียนฝึกสอนทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอน
2. นโยบายการฝึกสอนของคณะควรสอดคล้องกับนโยบายการรับนิสิตฝึกสอนของโรงเรียน

¹Charoontasana Bukhamana, "The Problems of Student Teachers in the Secondary Schools of Thailand as a Basic for the Improvemant of the Undergraduate Teacher Education Program," (Doctor's Thesis, Indiana University, Bloomington, 1960).

3. การวางวัตถุประสงค์ของ โครงการฝึกสอน ควรได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกสอน เช่น นิสิตฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์ของสถาบันฝึกหัดครู

4. ก่อนที่จะออกฝึกสอน ควรให้นิสิตมีโอกาสรู้จักคุ้นเคยกับโรงเรียนฝึกสอน ในฐานะที่จะเป็นครู โดยเปิดโอกาสให้นิสิตได้สังเกตกิจกรรมภายในห้องเรียนและให้มีส่วนร่วมในการช่วยครูและทำหน้าที่ครู

5. ในการทำบันทึกการสอน แต่ละสายวิชาควรจะได้ตกลงกันให้เป็นที่แน่นอนว่าจะให้นิสิตฝึกสอนทำบันทึกการสอนแบบไหนและอย่างไร¹

ศาสตราจารย์ ศรีสุทธิ ได้ทำการวิจัยใน พ.ศ. 2515 เกี่ยวกับ "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครูยะธา" ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์พี่เลี้ยงต้องการประสานงานกับอาจารย์นิเทศก์ให้มากขึ้น และต้องการให้วิทยาลัยครูยะธาจัดการอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อทัศนศึกษาให้แก่ครูพี่เลี้ยงด้วย

2. อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีความเห็นตรงกันว่า นักศึกษามีปัญหาในด้านขาดวิธีการในการสอนที่ดี ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ชวนช่วย และไม่มีความสามารถในการผลิตอุปกรณ์การสอน และมีปัญหาในการสร้างข้อสอบ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของสุจิตต์ หนูนุกัถ์ ซึ่งได้ศึกษา "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท ในจังหวัดพระนครและธนบุรี เมื่อ พ.ศ. 2512"²

¹ไพฑูริย์ วงษ์ประพันธ์, "การศึกษาโครงการฝึกสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2507," (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506).

²สุจิตต์ หนูนุกัถ์, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทในจังหวัดพระนครและธนบุรี," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512).

3. โครงการฝึกหัดครูชนบทภาคใต้ทัศนวิสัยประเภทเครื่องมือและขาดงบประมาณในการปฏิบัติงาน

4. วิทยาลัยครูยะลาขาดการสัมมนาหลังฝึกสอน

ผู้วิจัยได้เสนอแนะเกี่ยวกับโครงการฝึกหัดครูในชนบทดังต่อไปนี้

1. ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ในเทศก์ ในโครงการฝึกหัดครูชนบท และลดจำนวนชั่วโมงสอนลง เพื่อจะได้มีเทศก์การฝึกสอนได้เต็มที่
2. ควรให้อาจารย์ในเทศก์ใหม่ทดลองทำงานควบคู่กับอาจารย์ในเทศก์เก่าอย่างน้อยหนึ่งภาคการฝึกสอน เพื่อจะได้เกิดประสบการณ์
3. จัดการอบรมสัมมนาครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง ให้เข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูชนบท
4. ควรจัดแพร่ความรู้ในเรื่องโครงการนี้ รวมทั้งการปฏิบัติงานในการฝึกสอนอย่างละเอียดให้กับนักศึกษาทุกคน หรืออาจจัดให้เรียนโดยไม่ให้หน่วยกิต
5. วิทยาลัยครูยะลา ควรให้โรงเรียนฝึกสอนมีส่วนร่วมในการวางโครงการฝึกสอนกับวิทยาลัย ซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะของ สุกจิตต์ หนูนภักดี¹ และสุขมาลย์ ชูวิวัฒนา วานิชย์² ซึ่งเสนอแนะว่า สถาบันฝึกหัดครูกับโรงเรียนฝึกสอน ควรมีการวางแผนการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในเรื่องการฝึกสอน
6. ควรเน้นโปรแกรมการสอนวิธีสอนต่าง ๆ ทางด้านปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อให้นักศึกษาจะได้มีประสบการณ์มากพอที่จะนำไปใช้เมื่อออกฝึกสอน
7. ควรเชิญวิทยากรจากชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มอเข้ารวมในการปฐมนิเทศก่อนออกฝึกสอน เพื่อให้นักศึกษาจะได้เข้าใจเกี่ยวกับสภาพชุมชนและโรงเรียนที่ตนจะไปฝึกสอนดียิ่งขึ้น

¹ สุกจิตต์ หนูนภักดี, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทในจังหวัดพระนครและธนบุรี," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512).

² สุขมาลย์ ชูวิวัฒนา วานิชย์, "ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 1," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

8. ควรจัดสัมมนาหลังฝึกสอนทุกภาคเรียน และถ้าเชิญวิทยากรภายนอกมา ร่วมให้ความรู้ด้วยก็ดียิ่ง¹

ในปีการศึกษา 2518 ประพนธ์ เจริญ ไค้สำรวจ "ปัญหาการฝึกสอนของ นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" ผลการสำรวจพอสรุปได้ว่า โดยส่วน รวมนักศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ปัญหาที่ประสบส่วนใหญ่เกี่ยวกับกระบวนการ สอน อุปกรณ์การสอน การจัดโครงการสอนของคณะและการปกครองชั้น เมื่อเปรียบเทียบ ปัญหาโดยจำแนกตามกลุ่มนักศึกษาแล้ว พบว่านักศึกษาที่เข้าเรียนโดยมีวุฒิเดิม มศ. 5 ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่เข้าเรียนโดยมีวุฒิเดิม ป.กศ.สูง และนักศึกษาที่ไม่เคย เป็นครูฝึกสอนมาก่อนประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครูฝึกสอนมาแล้วอย่างมีนัย สำคัญที่ระดับ .01 -

ผู้วิจัยได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. อาจารย์ผู้สอนวิธีสอน อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง จะต้องร่วมมือกันหา ทางให้นักศึกษาได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนใหม่ ๆ และให้นักศึกษาได้มีโอกาสทดลองสอน วิธีสอนเหล่านั้นโดยมีการฝึกซ้อมสอน ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น ในการสอนแบบจุลภาค โดยใช้เทปบันทึกภาพ หรือให้สอนกลุ่มเพื่อน การระดมสมองเป็นคณะหรือการสอนแบบสืบสวน สอบสวน เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาเหล่านั้นได้เปรียบเทียบกับวิธีสอนแบบเก่าที่ตน เคยเรียน หรือเคยเข้ามาในการทดลองสอน

2. ทางคณะและภาควิชาต่าง ๆ ควรปรับปรุงแนวและวิธีสอนเสียใหม่ เปิด โอกาสให้นักศึกษาได้ปฏิบัติทดลองใช้เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ด้วยตนเองเพื่อจะได้รับประ สบการณ์ตรง และเกิดความรู้ความเข้าใจจนสามารถนำไปใช้ได้

¹ สาสิทธิ์พิชญ์ ศรีสุทธิ, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครู ยะลา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ มหาวิทยาลัย, 2515).

สำหรับข้อเสนอแนะการจัดโครงการฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ ประถม เศษชัย ใคเสนอไว้ ดังนี้

1. คณะควรวางแผนดำเนินการฝึกสอนตลอดปีไว้ให้แน่นอนว่า รายการใดที่จะต้องปฏิบัติ และใครเป็นผู้รับผิดชอบ
2. ควรจัดประสบการณ์วิชาชีพก่อนออกฝึกสอนให้แก่นักศึกษา โดยจัดให้มีการฝึกหัดเตรียมการสอน ฝึกหัดทำโครงการสอนและบันทึกการสอน แล้วฝึกซ้อมสอนอย่างน้อยคนละ 2-3 ครั้ง หลังจากเรียนทฤษฎีการสอนมาแล้ว
3. ควรจัดโครงการสัมมนาให้ความรู้แก่อาจารย์นิเทศก์ และผู้สอนวิธีสอน
4. อาจารย์นิเทศก์ควรมีประสบการณ์ในการสอนหรือมีความรู้ในการนิเทศ
5. คณะควรถือว่า หน้าที่ในการนิเทศการฝึกสอนนั้นเป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ในทุกภาควิชา ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์ทุกคนได้ติดตามผลการสอนในวิชาที่ตนรับผิดชอบว่านักศึกษาได้นำไปใช้ปฏิบัติโดยผลเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่สอนเกี่ยวกับวิชา
นิเทศการศึกษา ประกอบทั้งนักศึกษาควรจะได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้าน
ต่าง ๆ โดยตรง
6. หัวหน้าโครงการฝึกสอน ควรจะศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและ
ครูพี่เลี้ยงว่าเหมาะสมที่จะส่งนักศึกษาไปฝึกสอนหรือไม่ ถ้าไม่ช่วยพัฒนาการฝึกสอนให้
ดีขึ้นก็ไม่ควรส่งนักศึกษาไปที่โรงเรียนนั้น ๆ
7. ควรจัดให้มีการสัมมนาในวันที่ไม่มีการฝึกสอน เพื่อว่านักศึกษาจะได้ไม่
เสียเวลาฝึกสอน
8. ควรมีนโยบายให้นักศึกษาที่จะฝึกสอนในเทอมต่อไป ได้เข้าฟังปัญหาการ
ฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนรุ่นก่อนในวันสัมมนาครั้งใหญ่ด้วย¹

¹ ประถม เศษชัย, "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2518).

ใน พ.ศ. 2518 พันธุ์ ทัศนาคินทร์ ได้ให้ "ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันการพลศึกษา" ทั้งนี้เพื่อป้องกันการขัดแย้งและการทำงานซ้ำซ้อนกันโดยใช่เหตุ สำหรับการ จัดโปรแกรมการฝึกสอนที่คั้น ผู้วิจัยเสนอแนะว่าสถาบันฝึกหัดครูควรทำดังนี้

1. จะต้องวางจุดประสงค์ของการฝึกสอนไว้อย่างแน่ชัด มีนโยบายที่แน่นอนที่จะให้ผู้ร่วมงานทุกคนเข้าใจใคร่ตรงกันทั้งหลักการและวิธีการ
2. จะต้องมีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิเทศ การสอนไว้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการขัดแย้งและการทำงานซ้ำซ้อนกันโดยใช่เหตุ
3. ก่อนจะทำการศึกษาฝึกสอน นิสิตควรจะได้รับ การเตรียมตัวเบื้องต้นที่จะออกไปฝึกสอนก่อน เช่น วิทยารับถึงสภาพความเป็นไปของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึกสอน และหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนการสอน เป็นต้น
4. ควรจะมีวิธีทราบวณิสิตที่จะส่งออกไปฝึกสอนนั้น มีความพร้อมหรือไม่ บางทีอาจจะต้องมีการตรวจสอบบุคลิกภาพ วุฒิภาวะทางอารมณ์ รวมทั้งความแน่นอนทางวิชาการก่อนออกฝึกสอนด้วย
5. ระยะเวลาสำหรับฝึกสอน ควรจะนานพอสมควรที่จะช่วยให้ นิสิตเข้าใจวิธีปฏิบัติตนต่อนักเรียนทั้งรายตัวและเป็นชั้น วิธีปฏิบัติตนต่อเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนบังคับบัญชา และต่อนายปกครองนักเรียน โดยมีเวลาทำการสอนไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง
6. ควรจะมีทางให้นิสิตได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีในโรงเรียนด้วย ไม่ว่าจะ เป็นด้าน การสอนหรือไม่ก็ตาม
7. กฎเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดโปรแกรมฝึกสอน ควรจะเปิดทางให้นิสิตได้ใช้ความคิดริเริ่ม ความเป็นอิสระในการคิด และมีความกล้าที่จะลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการสอนด้วยตนเอง¹

¹ พันธุ์ ทัศนาคินทร์, "ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันการพลศึกษา," (วิทยานิพนธ์ เพื่อเลื่อนตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ให้ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2511).

ใน พ.ศ. 2519 ชิน ปญฺญานภาพ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคใต้ของประเทศไทย" เพื่อส่งเสริมการนิเทศการฝึกสอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้เสนอแนะด้านการดำเนินงานการจัดประสบการณ์วิชาชีพไว้ดังนี้

1. ควรจัดให้นักศึกษาได้เรียนวิชาที่จำเป็นต่อการสอนก่อนออกฝึกสอน ได้แก่ วิชาสามัญ วิชาสอนวิชาต่าง ๆ ตลอดจนเรียนรู้และฝึกฝนกิจกรรมทางวิชาการ เช่น ฝึกทำโครงการสอน ฝึกทำบันทึกการสอน ฝึกทำและฝึกใช้อุปกรณ์ ฝึกซ้อมสอนด้วยการสอนแบบจุลภาค ฝึกพูด ฝึกเขียนบนกระดานดำและป้ายนิเทศ เพื่อช่วยเสริมบุคลิกภาพแห่งการเป็นครูเป็นต้น
2. ควรจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยครูให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนการสอนในโรงเรียนฝึกสอน สิ่งสำคัญต้องปรับปรุงเนื้อหาวิชาสามัญในหลักสูตรการฝึกหัดครู และสมรรถภาพด้านการสอนของอาจารย์ควบคู่ไปด้วย
3. จัดทำคู่มือฝึกสอนและตัวอย่างบันทึกการสอนแจกแก่นักศึกษาก่อนออกฝึกสอน
4. ควรจัดบริการให้เป็นพิเศษจากห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัย
5. ควรจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ขึ้นในวิทยาลัย เพื่อบริการแก่อาจารย์และนักศึกษาฝึกสอน
6. ควรจัดนิทรรศการการฝึกสอน
7. ควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทราบเกี่ยวกับประสบการณ์ ปัญหา และความคิดเห็นจากนักศึกษาฝึกสอนรุ่นก่อน
8. แผนกฝึกสอนควรจัดสัมมนาอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับวิธีสอนและการนิเทศก่อนออกนิเทศ นอกจากนี้ควรจัดสัมมนาร่วมกันระหว่างครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษา
9. ในระหว่างฝึกสอนควรจัดสัมมนาครั้งใหญ่ 2 ครั้ง เพื่อปรับปรุงการสอนของนักศึกษา และควรจัดสัมมนาหลังฝึกสอนด้วย¹

¹ ชิน ปญฺญานภาพ, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคใต้ของประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

ในปีต่อมา บรรจบ วงศ์ยัง ได้วิจัย "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครู ในภาคเหนือของประเทศไทย" ได้ผลการวิจัยเช่นเดียวกับของ ชิน ปุณณานุกาฬ เพราะ เป็นเรื่องเดียวกัน เพียงแต่ต่างภาคกันเท่านั้น และผู้วิจัยก็ได้เสนอแนะคล้ายกัน แต่ก็มี ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพ คือ

1. ควรให้นักศึกษามีโอกาสสังเกตการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นระยะ ๆ ก่อนออกฝึกสอน
2. ควรให้นักศึกษาได้สังเกตการสอนซึ่งกันและกัน
3. ควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษาฝึกสอนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนอุปกรณ และความรู้ ทางวิชาการซึ่งกันและกันในระหว่างหน่วยฝึกสอน
4. ควรดำเนินการให้ภาควิชาต่าง ๆ ของวิทยาลัยครูได้ช่วยเหลือทางวิชาการ แก่นักศึกษาฝึกสอน
5. การจัดสัมมนาในระหว่างฝึกสอน ควรแยกเป็นกลุ่มย่อย โดยจัดกลุ่มตามวิชา ที่นักศึกษาฝึกสอนได้ทำการฝึกสอนจริง¹

¹ บรรจบ วงศ์ยัง, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูในภาคเหนือของ ประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

ผลการวิจัยในต่างประเทศ

1. การจัดประสบการณ์วิชาชีพเพื่อการเตรียมครู

คานการการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนออกฝึกสอนเพื่อเตรียมครูนั้น ได้มี
ชาวต่างประเทศวิจัยไว้มากน้อย ได้แก่การวิจัยของบุคคลต่อไปนี้

ค.ศ. 1949 ซีซีเสียบ โจเซฟฟิน ลอบบี้ (Cecilia Josephine Lauby)

ได้วิเคราะห์โปรแกรมการฝึกสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของมหาวิทยาลัยอินเดียนา ผลการ
วิจัยปรากฏว่า นิสิตฝึกสอน ครูที่เลี้ยง และคณะกรรมการของแผนกฝึกหัดครูได้เห็นห้องทอง
กันว่า วัตถุประสงค์ของ โปรแกรมฝึกสอน ควรจะเป็นเครื่องช่วยแนะแนวทางการฝึกสอนเป็น
อย่างดี

ลอบบี้ ยังได้เสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ก่อนออกฝึกสอนเพื่อ
การเตรียมครูดังนี้

1. ควรให้นิสิตได้มีโอกาสรู้จักมักคุ้นกับ โรงเรียนในฐานะที่เป็นครูทั้งนี้อาจเปิด
โอกาสให้นิสิตได้สังเกตกิจกรรมภายในห้องเรียนแล้วนำมาอภิปราย และได้มีส่วนร่วมในการ
ทำหน้าที่ครู

2. ควรให้นิสิตได้เรียนรู้หลักสูตร เข้าใจแบบเรียน และวิธีใช้วัสดุอุปกรณ์การ
สอน เพื่อจะได้นำไปใช้ในการสอนได้อย่างสะดวก และเข้าใจถึงขอบเขตของกิจกรรมของ
เนื้อหาแต่ละตอนในวิชาที่ตนจะต้องสอนในอนาคตด้วย

3. ควรแนะแนวแก่นิสิตก่อนจะออกไปฝึกสอนให้เข้าใจว่า การสร้างความสนใจ
และแรงจูงใจให้แก่เด็กนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการควบคุมชั้นและการรักษาระเบียบวินัย ซึ่งนิสิต
จะทำได้ดีโดยอาศัยประสบการณ์ก่อนออกฝึกสอน¹

¹ Cecilia Josephine Lauby, "An Analysis of the Student Teaching Program in the Secondary Schools at Indiana University," Thesis Abstracts Series, No. 4, (Bloomington: School of Education, Indiana University, 1949), p. 712.

เชสเตอร์ เอส. วิลเลียมส์, อาร์. เมอร์วิน ดีเวอร์ และเอ็ดเวิร์ด บี. ฟลินน์ จูเนียร์ (Chester S. Williams, R. Merwin Deever and Edward B. Flynn, Jr.) ทานทั้งสาม ได้กล่าวว่า ในปี 1959 คณะกรรมการการศึกษาแห่งมลรัฐโอกลาโฮมา (Oklahoma Commission on Teacher Education and Certification) ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับโปรแกรมประสบการณ์ทางวิชาชีพในสถาบันผลิตครู 17 แห่ง ในมลรัฐโอกลาโฮมา ปรากฏผลว่า โปรแกรมประสบการณ์ทางวิชาชีพควรแบ่งเป็นสองตอน

ตอนที่ 1 เป็นประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติก่อนออกฝึกสอน

ตอนที่ 2 เป็นประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติระหว่างฝึกสอน

ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติก่อนออกฝึกสอนนั้น มี 14 สถาบันที่ให้ความเห็นว่า ควรจัดประสบการณ์เหล่านี้ให้นักศึกษาคือ

1. ให้สังเกตวิธีสอนและการปกครองชั้นเรียนของครู
2. ให้เรียนรู้ตลอดจนเข้าใจการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็ก
3. ให้นักศึกษาได้พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการณ์ของโรงเรียน

สำหรับการสังเกตวิธีสอนนั้น ไม่อาจจะกำหนดได้แน่นอนว่าควรใช้เวลาเท่าใด จึงจะดี แต่ผู้ตอบก็ให้ช่วงเวลาไว้ว่าควรอยู่ในระหว่าง 6-32 ชั่วโมง นอกจากนี้หนึ่งในสามของผู้ตอบให้ความเห็นว่า ขณะที่นักศึกษาออกไปสังเกตการสอน ควรมีส่วนร่วม (participation) ในการช่วยครูให้มาก ๆ ด้วย เพราะการสังเกตและการมีส่วนร่วมนั้น มีความสำคัญพอ ๆ กัน แต่อีกหนึ่งในสามมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมช่วยครูทำงานหรือช่วยครูสอนมีความสำคัญมากกว่าการสังเกตการสอน ส่วนข้อถามที่ว่าประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติก่อนออกฝึกสอนนั้น ควรจัดขึ้นเมื่อใด ครั้งหนึ่งของผู้ตอบ ๆ ว่า ควรจัดในปีที่ 3 และปีที่ 4 แต่อีกครึ่งหนึ่งเสนอว่าควรจัดให้ตั้งแต่ปีที่ 2 เรื่อยไปจนถึงปีที่ 4 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของระดับปริญญาตรีวิชาการศึกษา¹

¹ Chester S. Williams, R. Merwin Deever and Edward B. Flynn, Jr., "Professional Laboratory Experience in Oklahoma," Journal of Teacher Education 11 (December 1960): 497-498.

ส่วนก่อนที่จะส่งนักศึกษาออกฝึกสอน วิทยาลัยครูควรให้นักศึกษาได้เรียนรู้เทคนิคทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับการสอนนั้น มีบุคคลหลายกลุ่มได้เสนอแนะให้นักศึกษาฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วยวิธีการสอนแบบจุลภาค บุคคลกลุ่มแรกที่เป็นผู้ริเริ่มคือ ดไวท์ แอลเลน และ เจ. ซี. ฟอ์จูน (Dwight Allen and J. C. Fortune) ได้ทำการทดลองใช้การสอนแบบจุลภาคกับนักศึกษาฝึกสอนมหาวิทยาลัย สแตนฟอร์ด (Stanford University) ในปี ค.ศ. 1966 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ฝึกสอนโดยวิธีสอนแบบจุลภาค แสดงความสามารถในการสอนได้ดีกว่า และมีการพัฒนาในด้านทักษะการสอนดีกว่ากลุ่มที่ฝึกสอนแบบเดิม¹

ต่อมาวอร์เรน คัลแบลิว, กาลเลนบาช และเกิล เออ เมอร์เรديث (Warren W. Kallenbach and Gail De Meredith) ทั้งสองท่านได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบ การสอนแบบจุลภาคกับการสอนแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยค้นพบว่าบุคคลกลุ่มแรก เพราะพบว่าการสอนแบบจุลภาคกับการสอนแบบดั้งเดิมมีผลไม่แตกต่างกัน สามารถใช้แทนกันได้ในการผลิตครูที่มีประสิทธิภาพ²

ในปี ค.ศ. 1972 วิลเลียม ดีน ทรีส (William Dean Treese) ได้ศึกษาถึงผลการสอนแบบจุลภาคที่มีต่อทัศนคติ ความกังวลใจ และค่านิยมต่อการสอนของนักศึกษาครูชายและนักศึกษาครูหญิงที่สอนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. การสอนแบบจุลภาคไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติการสอนของนักศึกษาครูชาย แต่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติการสอนของนักศึกษาครูหญิง

¹Dwight Allen and J.C. Fortune, "An Analysis of Micro-Teaching: New Procedure in Teacher Education, MICRO-TEACHING, "A Description (Stanford University, School of Education, 1966), pp. 219-220.

²Warren W. Kallenbach and Gail De Meredith, "Microteaching Versus Conventional Methods as Training Elementary Intern Teachers," The Journal of Educational Research 36 (November 1960): 136.

2. การสอนแบบจุลภาคมีผลต่อการ เปลี่ยนทัศนคติในการสอนของครูที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการสอน แต่ไม่มีผลการเปลี่ยนทัศนคติในการสอนของครู ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก่อนแล้ว

3. ผู้ที่สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีทัศนคติในการสอนเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อใช้การสอนแบบจุลภาค

4. ความกังวลใจลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ในกลุ่มนักศึกษาครูหญิง กลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอน และกลุ่มครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา

5. ค่านิยมในการสอนของนักศึกษาครูหญิง ผู้มีประสบการณ์ในการสอน และครูระดับประถมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ¹

ส่วน แฟรงค์ มิทเชล รับิช (Frank Michael Ribich) ได้ศึกษาดังผลงานของการใช้เครื่องบันทึกภาพในการประเมินผลการสอนของตนเอง ใน ค.ศ. 1972 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีทัศนคติที่คัดต่อการประเมินผลการสอนของตนด้วยเครื่องบันทึกภาพตลอดจนยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง และพยายามปรับปรุงวิธีสอนให้ดีขึ้น²

นอกจากนี้โรเบิร์ต เวสเลย์ แรนคอลล (Robert Wesley Randall) ยังได้ศึกษาผลของการบันทึกภาพในการสอนแบบจุลภาคที่มีต่อมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองของนักศึกษาสายสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบันทึกภาพในการสอนแบบจุลภาค เป็นตัวกลางที่มีผลอย่างมากต่อการพัฒนาแนวคิดและการฝึกฝนทักษะการสอนของนักศึกษาแต่ละคน³

¹William Dean Treese, "The Effect of Micro-Teaching on Teaching Attitudes, Anxieties and Values," Dissertation Abstracts 33(July 1972): 217-A.

²Frank Michael Ribich, "An Assessment of Self-Education Via Video-tape Recording." Dissertation Abstracts, 34(July 1972): 103-A.

³Robert Wesley Randall, "The Effect of Video-tape Microteaching on the Self Concept of Social Study Student Teacher," Dissertation Abstracts 33(May 1973): 2225-A.

2. ปัญหาการฝึกสอนและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

ในปี ค.ศ. 1961 เชสเตอร์ ซี. สไควร์ (Chester C. Squire) ได้ศึกษา "การประเมินผลโปรแกรมการเตรียมครูระดับประถมศึกษาหลักสูตร 4 ปี ของวิทยาลัยโอเรกอนใต้" (Southern Oregon College) ทั้งนี้โดยศึกษาจากความคิดเห็นของบัณฑิตซึ่งสำเร็จการศึกษาตามโปรแกรมการเตรียมครูของวิทยาลัยแห่งนี้ ตั้งแต่ ค.ศ. 1953 - 1959 ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ได้รับโอกาสไม่เพียงพอในการฝึกทำงานร่วมกับครูและเด็ก เช่น ด้านการสังเกตการสอนและการฝึกทักษะในด้านความรับผิดชอบ เป็นต้น จึงต้องการความช่วยเหลือจากอาจารย์ในเทศก์จากวิทยาลัย หรือศึกษานิเทศก์ในการแนะนำการเตรียมสอนและการฝึกทักษะต่าง ๆ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะสมาคมการศึกษาในรัฐนี้ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการเตรียมครูประถมศึกษาามากเท่าที่ควร นอกจากนี้บัณฑิตส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องตรงกันว่า การฝึกสอนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่สุดของผู้ที่จะมีอาชีพครู¹ ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของพอล เกอรัฮาร์ด วอลเธอร์ (Paul Gerhardt Wather) ซึ่งเสนอแนะว่า สถาบันฝึกหัดครูทั้งหลายควรคำนึงไว้มากในการที่จะเตรียมนักศึกษาให้พร้อมที่จะเป็นครูที่ดี และวิธีหนึ่งที่จะทำได้คือพิจารณาหาทางเตรียมการฝึกสอนในห้องปฏิบัติการ โดยให้นักศึกษาได้ฝึกสอนกับนักเรียนจริง ๆ เป็นระยะเวลาานพอสมควร²

¹Chester C. Squire, "An Evaluation of the Elementary Teacher Education Program at Southern Oregon College," Dissertation Abstracts 21 (June 1961): 4285-A.

²Paul Gerhardt Walther, "A Study of the Organization and Administration of Student Teaching Programs in Twenty-Three Lutheran Institutions in the United States," Dissertation Abstracts 32 (July 1971): 294-A.

ในปี ค.ศ. 1966 โทมัส เอ คลินตัน (Thomas A. Clinton) ได้วิจัย "ปัญหาของครูใหม่: การศึกษาปัญหาที่บันทึกทางการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเท็กซัสตะวันออกประสบและความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาเหล่านี้กับการฝึกหัดครู" ผลการวิจัยพบว่าครูใหม่มีปัญหในเรื่องการใช้อุปกรณ์การสอน เพราะได้รับความรู้ในเรื่องนี้น้อย ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะวางแผนปรับปรุงการสอน มีปัญหาในการทำงานร่วมกับนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากกว่าวิธีสอนแบบอื่น มีปัญหาในการสอนวิชาที่ไม่ถนัด และมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทครูต่อสาธารณะยังไม่เพียงพอ¹

เคียนา จอร์แดน (Diana Jordan) ได้ทำ "การวิเคราะห์ การยอมรับบทบาทครูประถมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอน" ใน ค.ศ. 1970 ผลของการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นักศึกษาฝึกสอนสาขาประถมศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยเวย์น สเตท (Wayne State) มลรัฐมิชิแกน ได้ประสบขณะรับบทบาทเป็นครูประจำชั้นระดับประถมศึกษา ก่อให้เกิดความวิตกกังวลแก่เขาเป็นอันมาก และนอกจากนี้ยังมีข้อขัดแย้งเกี่ยวกับภาคทฤษฎีที่เรียนมากกับภาคปฏิบัติ ในขณะที่ทำการฝึกสอนอีกด้วย เคียนา จอร์แดน ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การเตรียมตัวอย่างดีก่อนทำการสอนจะช่วยให้ศึกษาคลายความกังวลในการสอน และจะมีสุขภาพจิตดีขึ้น² ซึ่งข้อเสนอแนะนี้ ตรงกับความคิดเห็นของเจราลด์ ชาลส์ มาร์ติน (Gerald Charles Martin) ผู้มีความเห็นว่า นักศึกษาคูที่เตรียมตัวให้พร้อมก่อนฝึกสอน แม้จะต้องสอนเด็กเรียนอ่อนก็จะมีปัญหา เพราะการได้เตรียมตัวให้พร้อมก่อนฝึกสอน จะส่งผลช่วยในด้าน

¹Thomas A. Clinton, "Beginning Teacher's Problem: A Study of Problems Encountered by One Hundred Graduated of East Texas University and the Functional Relationship between these Problems and the Teacher Education," Dissertation Abstracts 27 (September 1966): 1928-A.

²Diana Jordan, "Analysis of Student Teachers' Perceptions of the Role of an Elementary Classroom Teacher," Dissertation Abstracts 31 (October 1970). 729-A.

การปรับตัว และช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญกว่าผู้ที่ไม่ได้เตรียมตัว¹

ในปี ค.ศ. 1972 กอร์ดอน สก็อตต์ บาคุส (Gordon Scott Bachus) ได้ทำการศึกษา "วิเคราะห์การเตรียมตัวทางด้านวิชาการ การได้รับมอบหมายงานสอน และวิชาชีพครูสายสังคมศึกษาของครูมัธยมศึกษาแห่งมลรัฐอาร์แคนซัส" ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ทางด้านวิชาสังคมศึกษาที่ครูได้รับขณะศึกษานั้นไม่กว้างขวางเพียงพอ และไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนมาใช้เป็นแนวทางในการสอนได้มากเท่าที่ควร ครูที่มีสติปัญญาปานกลาง ต้องการงานหนักยิ่งขึ้นเพื่อที่จะได้รับความรู้อย่างพอเพียง สำหรับการนำมาสอนนักเรียนที่เรียนเก่ง และครูสังคมส่วนใหญ่ไม่กระตือรือร้นต่อการค้นคว้าหาความรู้จาก หนังสือ นิตยสาร วารสาร และเอกสารอื่น ๆ ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า รัฐควรปรับปรุงโปรแกรม การเตรียมครูทางด้านวิชาการ และส่งเสริมให้ครูสังคมศึกษาสนใจในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้มากขึ้น²

3. โครงการฝึกสอน

สำหรับโครงการฝึกสอนนั้น ได้มีผู้วิจัยไว้หลายคน ได้แก่ อีมอร์รี่ เอเลน โกรวฟส์ (Emory Allen Groves) ได้วิจัย การเตรียมครูระดับมัธยมศึกษาของสถาบันการฝึกหัดครูในมลรัฐแคนซัส ใน ค.ศ. 1962 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

¹Gerald Charles Martin, "A Study of the Adequacy of Professional Preparation and Teaching Disadvantaged Children as Perceived by Selected Elementary Teacher," Dissertation Abstracts 27 (June 1967): 690-A.

²Gordon Scott Bachus, "An Analysis of the Academic Preparation, Teaching Assignment, and Professionlism of Secected Social Studies in Secondary Schools of Arkansas," Dissertation Abstracts, 33 (November 1972): 2056-A.

1. ประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดโปรแกรมที่มีประโยชน์ต่อการเตรียมครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือการจัดให้มีการสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ
2. การจัดหลักสูตรฝึกหัดครู ควรใช้เวลา 5 ปี
3. การฝึกสอน ควรใช้เวลาสำหรับเตรียมการสอนให้มากขึ้น เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพโดยจัดตารางเวลาสำหรับการสอนครึ่งวัน ส่วนอีกครึ่งวันเป็นเวลาสำหรับเตรียมการสอน

ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า สถาบันซึ่งทำหน้าที่ผลิตครูระดับมัธยมศึกษาควรจะได้ปรับปรุงโปรแกรมการฝึกสอนอยู่เสมอ เพื่อเตรียมครูได้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และควรจัดสัมมนานักศึกษาฝึกสอนบ่อยครั้งเพื่อช่วยปรับปรุงการฝึกสอนของนักศึกษาให้ดีขึ้น และผู้ที่รับผิดชอบในการสัมมนาควรจะเป็นอาจารย์นิเทศก¹ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รอคเนย์ วิลเลียม พิตตี้ (Rodney William Pitty) ที่พบว่า อาจารย์นิเทศกควรมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินสัมมนา - นักศึกษาฝึกสอนที่ตนไปสังเกตการสอน²

ใน ค.ศ. 1969 ไอเนซ เอ. เอจจ์ (Inez A. Edge) ได้ศึกษาการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จวิชาการศึกษาสาขาประถมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระหว่างปี 1962-1967 จากมหาวิทยาลัยออเบอร์น เพื่อที่จะประเมินผลโปรแกรมวิชาการศึกษาว่าผู้สำเร็จวิชาการศึกษาประสบผลสำเร็จในด้านการสอนเพียงใด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

¹Emory Allen Groves, "Training Student Teachers for Secondary Education in State Teacher Education Institution in Kansas," Dissertation Abstracts 22 (September 1962): 4281-A.

²Rodney William Pitty, "The Role of the University Supervisor in the Student Teaching Program at the University of Oregon," Dissertation Abstracts 25 (April 1965): 5769-5770-A.

1. ผู้สำเร็จการศึกษาต้องการปรับปรุงโปรแกรมในหมวดวิชาการศึกษา โดยให้มีการเตรียมตัวอย่างเหมาะสมก่อนออกฝึกสอน
2. ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่า เขามีความสามารถในการวางแผนและจัดกิจกรรมของนักเรียนแต่ยังขาดความสามารถในการแนะแนว และการวินิจฉัยปัญหาของนักเรียน
3. การนิเทศการฝึกสอนและการแนะแนวมีความสำคัญต่อสมรรถภาพในการสอน
4. กิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนช่วยสร้างสมรรถภาพในการสอน และเห็นว่าการฝึกสอนเป็นประสบการณ์ที่มีค่ามาก
5. โปรแกรมที่จัดประสบการณ์ให้ยูเรียน ไม่กว้างขวางเพียงพอที่จะให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่

ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงโปรแกรมการจัดประสบการณ์ก่อนออกฝึกสอนให้กว้างขวางขึ้น เพื่อให้นักศึกษาจะได้ประสบความสำเร็จในการฝึกสอนและการประกอบอาชีพครู¹ ซึ่งความคิดเห็นนี้ตรงกับข้อเสนอแนะของคาโรล แอนน์ ซีเฟลด์ท (Carol Ann Seefeldt) ซึ่งได้เสนอว่าถ้าจะให้ศึกษามีสัมฤทธิ์ผลในการสอน ควรจะปรับปรุงพื้นฐานทางวิชาการศึกษาให้ดีขึ้น จัดให้นักศึกษาได้ฝึกหัด (Training) และจัดประสบการณ์ให้มากขึ้น² นอกจากนี้ยังตรงกับความต้องการของนักศึกษาครูแห่งมหาวิทยาลัยอาร์แคนซัส ซึ่ง ฟิลลิป จีนซ์ แมคโคเนลด์ (Phillip Gene McDonald) ได้วิจัยไว้และพบว่า นักศึกษา

¹Inez A. Edge, "A Follow - Up Study of the Elementary Education Graduates of Auburn University from 1962-1967," Dissertation Abstracts 29 (May - June 1969): 3763-A.

²Carol Ann Seefeldt, "Teacher Training Experiences, and Education in Relation to Head Start Pupil Achievement," Dissertation Abstracts 32 (May 1972): 6277-A.

ที่ทำการฝึกสอนแล้วในปี 1973 ในระดับประถมศึกษา ต้องการให้สถาบันฝึกหัดครูเพิ่มสมรรถภาพในการสอนและประสบการณ์วิชาชีพให้มากยิ่งขึ้น เพราะนักศึกษายังมีความสามารถและทักษะไม่กว้างขวางเพียงพอเมื่อออกไปปฏิบัติงานฝึกสอนจริง¹

ปีการศึกษา 1970 นอร์มัน รูสเวลท์ ดิกสัน (Norman Roosevelt Dixon) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการฝึกสอนในการเตรียมครูระดับประถมศึกษาในวิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในมลรัฐลุยเซียน่าในช่วงปี 1967-1968 ผลการวิจัยพบว่า

1. สถาบันฝึกหัดครูทุกแห่งกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการฝึกสอนไว้อย่างแน่ชัด
2. สถาบันฝึกหัดครู 12 ใน 20 แห่ง ดำเนินการฝึกสอนครั้งนี้คือ จัดให้มีการปฐมนิเทศก่อนออกฝึกสอน ส่งออกฝึกสอน และมีการสอบสอน
3. จำนวนหน่วยกิตฝึกสอนมีตั้งแต่ระหว่าง 6-12 หน่วยกิต
4. ทุกสถาบันกำหนดให้นักศึกษาออกฝึกสอนในปีสุดท้าย (Senior year)
5. ทุกสถาบันให้ผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนและครูที่เลี้ยงมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการฝึกสอน
6. หลายสถาบันฝึกหัดครูให้คณะกรรมการฝึกสอน บุคลากรในโรงเรียนฝึกสอน และนักศึกษาฝึกสอน มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการฝึกสอน²

¹Phillip Gene McDonald, "Effect of the Elementary Students Teaching on Feeling of Competency and Attitudes," Dissertation Abstracts 35 (December 1974): 3565-3566 - A.

²Norman Roosevelt Dixon, "The Structure and Administration of Student Teaching in the Preparation of Elementary School Teachers in the Colleges and Universities in Louisiana," Dissertation Abstracts 31 (May 1971). 5901-5902 - A.

ใน ค.ศ. 1972 อาร์เธอร์ เอช. เอลลิส (Arthur H. Ellis) ได้ศึกษาลักษณะบางประการของโปรแกรมการฝึกสอนของมหาวิทยาลัยไวโอมิง ผลการวิจัยพอสรุปได้ว่า

1. ในระหว่างฝึกสอน นักศึกษาไม่มีการเรียนรายวิชาอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย
2. ไม่มีปัญหาสำคัญด้านการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนฝึกสอนกับมหาวิทยาลัย
3. ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับโครงการฝึกสอนมากมายอย่างที่ผู้กล่าวกัน
4. นักศึกษาฝึกสอนของมหาวิทยาลัยไวโอมิง เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในโรงเรียนฝึกสอนเป็นอย่างดี
5. อาจารย์ในวิทยาลัยมีความกังวลเกี่ยวกับการที่จะต้องมีความรู้ในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการฝึกสอนแก่นักศึกษา

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะว่า

1. ระยะต้น ๆ ของการฝึกสอนเป็นระยะที่สำคัญ เพราะให้ประสบการณ์ตรงอันเป็นผลดีต่อการสอนของนักศึกษา
2. ควรกระตุ้นให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ตรงจากการฝึกสอน
3. ไม่ควรประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาในลักษณะที่เป็นการแข่งขัน หรือเปรียบเทียบความสามารถซึ่งกันและกัน แต่ควรมุ่งพิจารณาการพัฒนาการฝึกสอนของแต่ละบุคคล
4. โครงการฝึกสอนที่ดี ควรมีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนฝึกสอนกับวิทยาลัย
5. วิทยาลัยควรจัดดำเนินการเตรียมครูพี่เลี้ยงให้รู้บทบาทหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์

ในมากขึ้น

ยังขึ้น¹

¹Arthur H. Ellis, "A Study of Some Aspects of the Student Teaching Program of the University of Wyoming," Dissertation Abstracts 33 (December 1972): 2799-A.

ในปีเดียวกันนี้เอง คาลวิน อกรีส ไวท์ (Calvin Greese White) ได้ศึกษา วิเคราะห์โครงการฝึกสอนระดับมัธยมศึกษาของวิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในรัฐ เท็กซัส สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูขนาดกลาง ส่วนมากเห็นความ จำเป็นของงาน 3 ด้าน คือ การประสานงานโครงการประสบการณ์วิชาชีพในห้องปฏิบัติการ การประสานงานการสัมมนาฝึกสอน และการดำเนินการปฐมนิเทศสำหรับนักศึกษาถอนออก ฝึกสอน
2. การพิจารณาให้นักศึกษาออกฝึกสอน ผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนวิทยาลัย ครูขนาดเล็ก ส่วนมากแสดงความคิดเห็นต้องการทดสอบความสามารถด้านการพูด
3. เกี่ยวกับการประเมินผลการฝึกสอน ผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนวิทยาลัย ครูขนาดเล็กให้ความสนใจการประเมินผลเกี่ยวกับการตรงต่อเวลา การใช้อุปกรณ์ การสื่อสารทางวาจา ทักษะการใช้คำถาม และทัศนคติต่อวิชาชีพมากกว่าผู้อำนวยการจากวิทยาลัย ครูขนาดกลางและขนาดใหญ่
4. ทุกแห่งยังประเมินผลการฝึกสอนด้วยตัวอักษร (Grade)¹

ต่อมาในปี ค.ศ. 1974 (จูมา กัล บันดาวาล (Juma Gul Bandawal) ได้ทำ การวิจัยเรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ โปรแกรมการฝึกสอนของสถาบันฝึกหัดครูในอัฟกานิสถาน (Afghanistan) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนที่จะเป็นครูในอนาคต เสียใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนเกี่ยวกับประสบการณ์วิชาชีพครูต้องร่วมมือกันระหว่าง นักศึกษาฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกสอน

¹Galvin Greese White, "A Descriptive Analysis of the Student Teaching Programs Leading to Certification at the Secondary Level in the State College and Universities in Texas," Dissertation Abstracts 34 . (February 1973): 4315-A.

มีค่ามากในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การตัดสินใจและข้อคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงมีบทบาทสำคัญในกำรวัดผลนักศึกษาฝึกสอน และประการสุดท้ายนักศึกษาฝึกสอนควรได้มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่าหนึ่งระดับชั้นเรียน¹

ต่อมาในต้นปี 1977 ซาลี่ นิวเบิร์ต คลาร์ค (Sally Newbert Clark) ได้ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมการเตรียมครูมัธยมศึกษาของมหาวิทยาลัยวอริฮอนา ตั้งแต่ปี 1971 - 1975 ผลการวิจัยพอจะสรุปความคิดเห็นของประชากรส่วนใหญ่ได้ ดังนี้

1. ควรขยายเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งระยะก่อนฝึกสอนและระยะฝึกสอนให้มากขึ้น และการฝึกสอนควรใช้เวลาเต็มวันตลอดสัปดาห์ จะทำให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ในการสอนสูงกว่าฝึกสอนเพียงครึ่งวัน
2. ควรเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาได้มีเวลาสังเกตการสอน และร่วมการสอนในบางชั่วโมงก่อนฝึกสอนให้มากขึ้น หรือฝึกทำงานตั้งแต่ปีแรกของการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย
3. ควรพัฒนาโปรแกรมการฝึกสอนให้ดีขึ้น โดยมีการปฐมนิเทศก่อนฝึกสอน และให้นักศึกษามีส่วนรวมในกิจกรรมของโรงเรียนที่จะส่งนักศึกษาไปฝึกสอนจนถึงเทอมฝึกสอน
4. ควรพัฒนาการประเมินผลเสียใหม่ โดยประเมินผลจากความสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติจริง
5. ควรจะวัดผลหลายครั้งในวิชาที่มีภาคปฏิบัติด้วย
6. ก่อนส่งนักศึกษาออกฝึกสอน คณะกรรมการฝ่ายการฝึกสอนควรทดสอบความรู้ ความสามารถ และสำรวจความพร้อมของ นักศึกษาที่จะออกฝึกสอนว่าสุขภาพจิตดี และเต็มใจที่จะออกฝึกสอน
7. ครูพี่เลี้ยงควรให้ความช่วยเหลือและนำนักศึกษาในการเตรียมสอนว่าวิชาใด

¹

Juma Gul Bandawal, "A Proposed Student Teaching Program for Teacher Training Instructions in Afghanistan," Dissertation Abstracts 35 (December 1974): 3558-A.

ภาษาใด ควรใช้เทคนิคและอุปกรณ์ชนิดใดในการสอน ควรจัดกิจกรรมอย่างไร ตลอดจน
 แนววิธีปกครองชั้นเรียนให้นักศึกษาค่อย¹ ซึ่งเรื่องนี้ตรงกับข้อเสนอแนะของ โคนแนลด์
 เอ็ดเวิร์ด สชมิทท์ (Donald Edward Schmidt) ที่เสนอว่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นัก
 ศึกษาคควรได้รับในระหว่างฝึกสอนนั้น ได้แก่ การสังเกตเด็กนักเรียน การเตรียมการสอน
 การสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดและการปกครองชั้น การให้คำแนะนำแก่
 เด็กนักเรียน การได้มีส่วนร่วมในการทำงานประจำชั้นทุกวัน การวัดและการประเมินผล
 การเรียนของเด็ก การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การประชุมครู และการประเมิน
 ผลตัวครูผู้สอน (นักศึกษาฝึกสอน)²

การวิจัยของทั้งสองท่านดังกล่าว ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของนัก
 ศึกษาวิทยาลัยครู บอลล์ สเตท (Ball State Teachers College) ซึ่งยีน เอส
 แมคกรีรี่ (Gene S. McGreery) ได้ทำการวิจัยไว้เมื่อ ค.ศ. 1953 กล่าวคือ นักศึกษา
 ฝึกสอนส่วนมากยอมรับว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกสอนทุกชนิดมีประโยชน์แก่นักศึกษาและ
 มีค่ามาก ดังนั้นวิทยาลัยครูควรเพิ่มเวลาฝึกสอนให้มากขึ้น เพื่อให้นักศึกษาจะได้มีเวลาหาประ
 สบการณ์จากการร่วมกิจกรรมในระหว่างฝึกสอน³

¹Sally Newbert Clark, "Perceptions of the Secondary Teacher Preparation Program of the University of Arizona," Dissertation Abstracts 38 (October 1977): 2054-A.

²Donald Edward Schmidt, "Student Teaching: The Creation of Policy, Rules, and Regulations Defining the Professional Role of the Student Teacher and the Cooperating Classroom Teacher based upon Perceptions of Selected OHIO Principals and Teachers," Dissertation Abstracts 33 (January 1973): 3469-3470-A.

³Gene S. McGreery, "An Analysis of the Student Teaching Program in the Secondary Schools at Ball State Teachers College," Thesis Abstracts Series, No. 5 (Bloomington: School of Education, Indiana University, 1953): 805-806.

ในการเตรียมครูที่มิใช่ขึ้นอยู่กับการจัดประสบการณ์ทางวิชาชีพก่อนฝึกสอนให้นักศึกษา และโครงการฝึกสอนดีเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถและบุคลิกภาพของนักศึกษาเองด้วย ดังที่ ปีเตอร์ เจมส์ จอห์นสัน (Peter James Johnson) ได้ทำการวิจัยบุคลิกภาพของนักศึกษาครูที่ไม่ประสบความสำเร็จในการฝึกสอน ค.ศ. 1972 ผลการวิจัย ปรากฏว่า

1. การคัดเลือกเป็นสิ่งสำคัญ ในการเลือกบุคคลเข้ามาเรียนในสถาบันฝึกหัดครูให้ไต่ผล จะต้องใช้เกณฑ์ที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบในด้านความสามารถในการอ่าน การเขียน สุขภาพทางกายและทางจิต ความมั่นคงทางอารมณ์ ความสามารถ และความสำเร็จทางวิชาการ
2. การเตรียมครู ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 2 ประการคือ รากฐานทางวิธีสอนที่ดี และการจัดประสบการณ์ทางการสอน

ผู้วิจัยเสนอแนะว่า โครงการเตรียมครูที่ดีควรคัดเลือกนักศึกษาตั้งแต่แรกเริ่ม โดยใช้แบบ PF (The 16 PF Test) ทดสอบบุคลิกภาพของผู้สมัครเข้าเรียนครู เพื่อช่วยแยกให้เห็นความบกพร่องทางบุคลิกภาพ ซึ่งจะเป็นข้อจำกัดของผู้เข้าสมัคร และใช้ความสามารถในการเขียนเป็นวิธีการขั้นแรกในการเลือกตัวบุคคลเข้าศึกษา ตลอดจนการตั้งคณะกรรมการคัดเลือกตัวบุคคลเข้าเรียนครู เพื่อพิจารณาคู่มสมบัติทางค่านิยมวิชาการเท่า ๆ กับผลของการทดสอบบุคลิกภาพ¹

ดังนั้นความสำเร็จของนักศึกษาฝึกสอน หรือการจะผลิตครูให้ได้คั้นจึงต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย ดัง ปรากฏในการวิจัยของ ดอน เรย์ สปรีย์เวย์ (Don Ray Sprivey) ผู้ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับการคาดหมายความสำเร็จในการฝึกสอน จากโปรแกรมวิชาการศึกษาในช่วง ค.ศ. 1960 - 1971 ซึ่งพอจะสรุปผลได้ดังนี้

¹Peter James Johnson, "Personality Characteristics of Unsuccessful Student Teachers," Dissertation Abstracts 32 (June 1972): 6837-A.

1. นักศึกษาไม่ไ้ประสบผลสำเร็จในทุกด้าน แต่สิ่งสำคัญที่นักศึกษาได้รับจากการฝึกสอน คือทำให้ฉลาดขึ้น สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพได้ สามารถควบคุมอารมณ์จิตใจ และเป็นคนรู้จักสังเกต

2. การที่นักศึกษาฝึกสอนจะฉลาดขึ้นหรือมีความสามารถเพิ่มขึ้นนั้น ขึ้นอยู่กับเครื่องมือเครื่องใช้ในการประเมินผล และความสามารถของนักศึกษาฝึกสอนประกอบกัน

3. องค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จของนักศึกษาฝึกสอน ได้แก่ การมีโอกาสเลือกสถานที่ฝึกสอน ครูพี่เลี้ยง ระยะเวลาของการฝึกสอน สภาพทางอารมณ์ของนักศึกษาฝึกสอนในขณะที่ทำการฝึกสอนอยู่ และบรรยากาศในโรงเรียนฝึกสอน เป็นต้น

4. อาจารย์นิเทศก์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของนักศึกษาฝึกสอน

5. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียนในห้องเรียน เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของนักศึกษาฝึกสอนด้วย

6. โปรแกรมการฝึกสอนมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของนักศึกษาฝึกสอนด้วยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นสถาบันฝึกหัดครูควรจะได้มีการวางจุดมุ่งหมายการดำเนินงาน และการประเมินผลต่าง ๆ ของการฝึกสอนไว้อย่างรอบคอบและมีมาตรฐาน¹

จากบทความและผลการศึกษาวิจัยทั้งของไทยและของต่างประเทศดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการเตรียมครู หรือการผลิตครูอย่างมีคุณภาพ ถ้านักศึกษาไม่มีความรู้ลึกซึ้งต่อวิชาชีพครู ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หรือมีความรู้ดีเพียงทฤษฎีอย่างเดียว แต่ขาดประสบการณ์ทางวิชาชีพ ก็จะทำให้เกิดปัญหาการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้สถาบันฝึกหัดครูทุกระดับจะต้องรับผิดชอบในการเตรียมครูให้มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหานี้

ฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงหวังว่าจะได้ข้อเสนอแนะซึ่งอาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดประสบการณ์ทางวิชาชีพภาคปฏิบัติ (ทั้งระยะก่อนฝึกสอน ระยะฝึกสอน และระยะหลังฝึกสอนแล้ว) ของสถาบันฝึกหัดครูให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

¹ Don Ray Sprivey, "The Prediction of Student Teaching Success in Teacher Education Programs: Development and Present Status," Dissertation Abstracts 33 (February 1972): 4227 - 4228 A.